

واحد مطالعات آماری و راهبردی دبیرخانه

انجمن صنایع نساجی ایران

پیشنهادات انجمن صنایع نساجی ایران در جهت حمایت از تداوم تولید و حفظ اشتغال در سناریوهای محتمل از جنگ تحمیلی سوم با رویکرد مبتنی بر اکوسیستم ذینفعان

(با عنایت به شرایط عدم قطعیت دوران جنگ ویرایش اول این مجموعه، جهت استعلام نظرات و دیدگاه‌های
اعضای محترم انجمن منتشر شده است تا با جمع‌بندی نهایی در ویرایش آتی تکمیل شود)

تهیه، تنظیم و گردآوری: پرستو ملورانی

اردیبهشت ۱۴۰۵

info@aiti.org.ir

021-26200196

www.aiti.org.ir

@aiti1340

09129583657

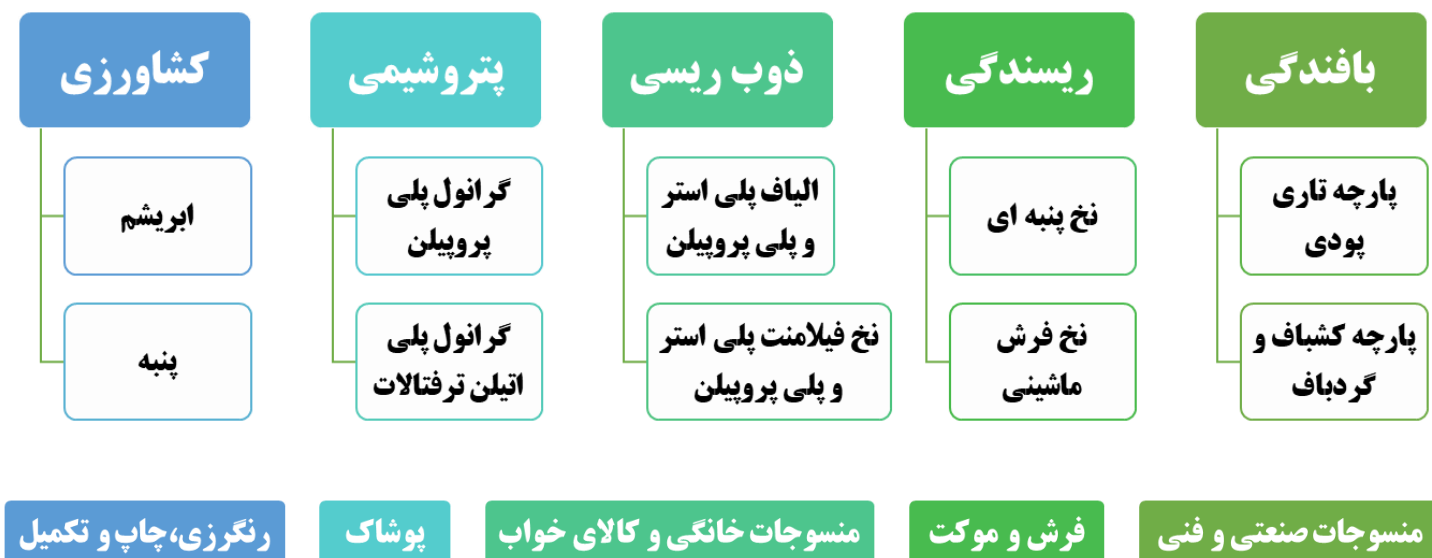
09129583657

استفاده از مطالب این جزوه با ذکر مأخذ بلامانع است

مقدمه:	۴
۱- مروری بر جایگاه صنایع نساجی و پوشاک در اقتصاد ایران و جهان	۵
۲- سناریوهای پیش بینی شرایط متاثر از جنگ و تاثیر آن بر تولید و تجارت صنعت نساجی و پوشاک ایران	۱۱
۱-۲-۱- عدم قطعیت های ناشی از شرایط جنگی و ضرورت پیش بینی پذیرسازی تأمین مواد اولیه	۱۲
۲-۲-۱- سناریوهای پیش بینی شرایط متاثر از جنگ و تاثیر آن بر تولید و تجارت صنعت نساجی	۱۴
۱-۲-۲- توافق یا پایان جنگ	۱۴
۲-۲-۲- طولانی شدن تداوم شرایط ابهام در آتش بس	۱۴
۳-۲-۲- تداوم جنگ و آسیب به زیرساخت ها	۱۴
۳- مواد اولیه خام پایه مورد نیاز صنعت نساجی و میزان ارزش مورد نیاز جهت تأمین در شرایط متاثر از جنگ	۱۶
۱-۳-۱- مروری بر تأمین مواد اولیه خام پایه مورد نیاز صنعت نساجی در شرایط متاثر از جنگ	۱۷
۴- تأمین مواد اولیه پتروشیمیایی صنعت نساجی شامل چیپس پلی استر و گرانول پلی پروپیلن در سناریوهای احتمالی در شرایط متاثر از جنگ	۲۱
۱-۴-۱- برنامه ریزی برای تأمین مواد اولیه پتروشیمیایی نظیر (PET , PP)	۲۲
۲-۴-۱- پیش بینی شرایط تولید و عرضه محصولات پتروشیمیایی PET و PP	۲۳
۵- محدودیت های ارزی و لزوم مدیریت بهینه منابع ارزی برای حفظ تولید و اشتغال در شرایط متاثر از جنگ	۲۷
۱-۵-۱- محدودیت های ارزی و چالش تأمین مواد اولیه مورد نیاز	۲۸
۲-۵-۱- نهادها و دستگاه های دولتی و خصوصی مرتبط با چالش های صنعت متاثر از شرایط جنگ رمضان	۳۰
۶- اهمیت چالش های مطروحه توسط اعضای انجمن صنایع نساجی ایران در شرایط متاثر از جنگ	۳۱
۱-۶-۱- مسائل و مشکلات ارزی	۳۳
۲-۶-۱- مشکلات تأمین مالی	۳۳
۳-۶-۱- سازمان تأمین اجتماعی و مسائل و مشکلات مرتبط با آن	۳۴
۴-۶-۱- سازمان امور مالیاتی و لزوم توجه ویژه به مودیان مالیاتی خوش حساب	۳۴
۵-۶-۱- چالش های نظارت قضایی و بازرسی	۳۵
۶-۶-۱- چالش های واردات و پرداخت های ارزی	۳۵
۷-۶-۱- مسائل مرتبط با تجارت خارجی	۳۶
۸-۶-۱- چالش های لجستیکی و تغییر مسیرهای واردات	۳۶

- ۹-۶- ناترازی انرژی و مشکلات تامین برق مورد نیاز ۳۷
- ۱۰-۶- چالش های متاثر از اقتصاد کلان و کوچک شدن سبد خانوار در صنعت ۳۸
- ۱۱-۶- نقش رسانه ها در حمایت از تولید در شرایط جنگی ۳۹
- ۱۲-۶- سیاست های تأمین و واردات مواد اولیه استراتژیک صنعت نساجی با اولویت ویژه ۴۰
- ۱۳-۶- لزوم کاهش هزینه ها و قیمت تمام شده محصول در جهت رقابت پذیری و مبارزه با قاچاق کالا ۴۰
- ۱۴-۶- مشارکت بیشتر بخش خصوصی در نظام حکمرانی ۴۱
- ۱۵-۶- راه اندازی خطوط تولید تندگویان و پلی اکریل اصفهان ۴۲
- ۱۶-۶- حل مشکل کانتینرهای معطل مانده در بندر جبل علی ۴۲
- ۱۷-۶- کاهش هزینه های سربار متأثر از شرایط جنگی ۴۲
- ۱۸-۶- تسریع در تأمین ارز واحدهای دارای تخصیص ۴۲
- ۱۹-۶- تسریع و تسهیل رفع تعهد ارزی صادرکنندگان ۴۲
- ۲۰-۶- صدور مجوز محیط زیست برای واردات پرک ۴۳
- ۲۱-۶- تسریع در ثبت سفارش و تخصیص ارز قطعات و لوازم یدکی ۴۳
- ۲۲-۶- توجه به تشخیص ۹۰ درصدی و یا ۱۰۰ درصدی برای اقلام ضروری ۴۳
- ۲۳-۶- اجرایی سازی مصوبات ستادهای تسهیل و بسته های حمایتی دولت از جنگ ۴۳
- ۲۴-۶- شفاف سازی اطلاعات با حفظ محرمانگی برای برنامه ریزی بخش خصوصی ۴۳
- ۲۵-۶- تأمین اعتبار برای انرژی های تجدید پذیر واحدهای تولیدی ۴۳
- ۲۶-۶- لزوم توجه واحدهای تولیدی به استراتژی های بقا در شرایط عدم قطعیت ۴۴
- ۲۷-۶- بیمه شرایط جنگی ۴۴
- ۲۸-۶- واحدهای خسارت دیده از جنگ ۴۴
- ۲۹-۶- نقش بازار و کانال توزیع در حمایت از تولید داخل ۴۴
- ۳۰-۶- کارآمدسازی سامانه ها و روبه های موجود متناسب با شرایط جنگی ۴۴
- جمع بندی نهایی: ۴۵**

صنعت نساجی ایران، به عنوان یکی از اولویت های صنعتی در برنامه توسعه هفتم که از مزیت های اشتغال زایی و پتانسیل های صادرات و اقتصادی برخوردار است، پس از جنگ رمضان با مجموعه ای از چالش های پیچیده در تأمین مواد اولیه روبرو شده است. کاهش تولید داخلی مواد اولیه خام پایه، افزایش وابستگی به واردات، محدودیت منابع ارزی، و پیچیدگی های اداری، همگی دست به دست هم داده اند تا این صنعت را در آستانه بحرانی جدی قرار دهند. این مجموعه پیشنهادات به بررسی یکپارچه این چالش ها و ارائه راه حل های عملیاتی با رویکرد اکوسیستمی می باشد که به نقش نهاد ها و دستگاه های مختلف در بهبود شرایط تولید می پردازد. در این گزارش، ابتدا سناریوهای مختلف پیش روی اقتصاد و بازار در بستر عدم قطعیت ها تشریح خواهد شد. سپس، مشکلات ساختاری و اجرایی موجود که مانع از انطباق با این شرایط هستند، شناسایی و دسته بندی می شوند. در نهایت، با در نظر گرفتن ضرورت اتخاذ رویکردی فعالانه و همسو با "آرایش جنگی"، پیشنهادات مشخصی در خصوص نقش آفرینی نهادهایی چون شورای عالی امنیت ملی، وزارت صنعت، معدن و تجارت و مجموعه های آن، قرارگاه سازندگی خاتم الانبیا (ص)، بانک مرکزی، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز، اتاق های بازرگانی، سازمان تأمین اجتماعی و سازمان امور مالیاتی ارائه خواهد شد. هدف از این مجمعه پیشنهادات ایجاد هماهنگی و هم افزایی میان این نهادها برای عبور از چالش ها و تضمین پایداری فعالیت های اقتصادی است. در روزهای پس از آتش بس و سکوت نبرد به نظر می رسد که برنامه ریزی ها و هم افزایی ها برای جبران کاستی ها و برنامه ریزی ها برای تداوم تولید و حفظ اشتغال کشور به خصوص در بخش تولید صنعتی باید بی وقفه ادامه یابد لیکن مجموعه پیگیری ها و مکاتبات و نشست های برگزار شده بیانگر این موضوع است که متأسفانه ذهنیت لازم برای برنامه ریزی و مواجهه با مسائل و مشکلات متناسب با شرایط جنگی بر سازمان ها و زیرمجموعه های دولت حاکم نیست و بسیاری از مدیران و کارشناسان دستگاه های مختلف هنوز درک مناسبی از شرایط جنگی حاکم بر کشور ندارند و اصطلاحاً برخلاف نیروهای نظامی کشور بخشی از دستگاه های دولتی آرایش جنگی متناسب با شرایط سخت پیش رو ندارند.

فصل اول

مروری بر جایگاه صنایع نساجی و پوشاک در اقتصاد ایران و جهان

صنعت نساجی و پوشاک مطابق آمار مرکز ملی آمار با سهم ۷ درصدی از بنگاه‌های صنعتی ۱۰ نفر کارکن به بالا، سهمی معادل ۶.۵ درصد از اشتغال صنعتی کشور را به خود اختصاص می‌دهد. آمار عملکرد مذکور در حالی مورد توجه قرار می‌گیرد که به لحاظ سهم از تشکیل سرمایه ثابت، سهم این رشته فعالیت از کل بخش صنعت، تنها ۳.۵ درصد می‌باشد.

به لحاظ توان ارزآوری نیز صنعت مذکور با عملکرد صادراتی ۶۰۱۴ دلار در هر تن (در بخش محصولات پوشاک) و ۲۰۰۰ دلار در هر تن (در بخش نساجی) در زمره صنایع با قدرت ارزآوری بالا به شمار می‌رود.

با این توصیف، صنایع نساجی و پوشاک را می‌توان در زمره صنایع مهم با سرمایه‌بری پائین برشمرد که همزمان قادر است هر سه هدف تولید صنعتی، توسعه‌ای (اشتغال‌زایی) و ارزآوری را در کشور تامین نماید. بر اساس داده‌های مرکز ملی آمار ایران سهم هزینه‌ها فقط در بخش پوشاک و کفش حدود ۵ درصد از کل هزینه‌های غیرخوراکی یک خانوار را تشکیل می‌دهد. این مهم نشان دهنده سهم بالایی این اقلام در سبد هزینه‌های خانوار ایرانی را تشکیل می‌دهد برای همین به عنوان اقلام استراتژیک در مدیریت هزینه و درآمد خانوار به حساب می‌آید.

بر اساس آمار مصرف انرژی در بین ۳۳ فعالیت صنعتی طی سال یاد شده از مجموع ۳۶۲ میلیون (بشکه معادل نفت خام) تولید پوشاک با مصرف ۱۸۷۹۲۸ (بشکه) در رتبه ۳۱ و از کمترین مصرف کننده‌های انرژی در بین سایر صنایع می‌باشد و همچنین این رتبه را به عنوان کم مصرف ترین صنایع در حوزه آب را به خود اختصاص داده است.

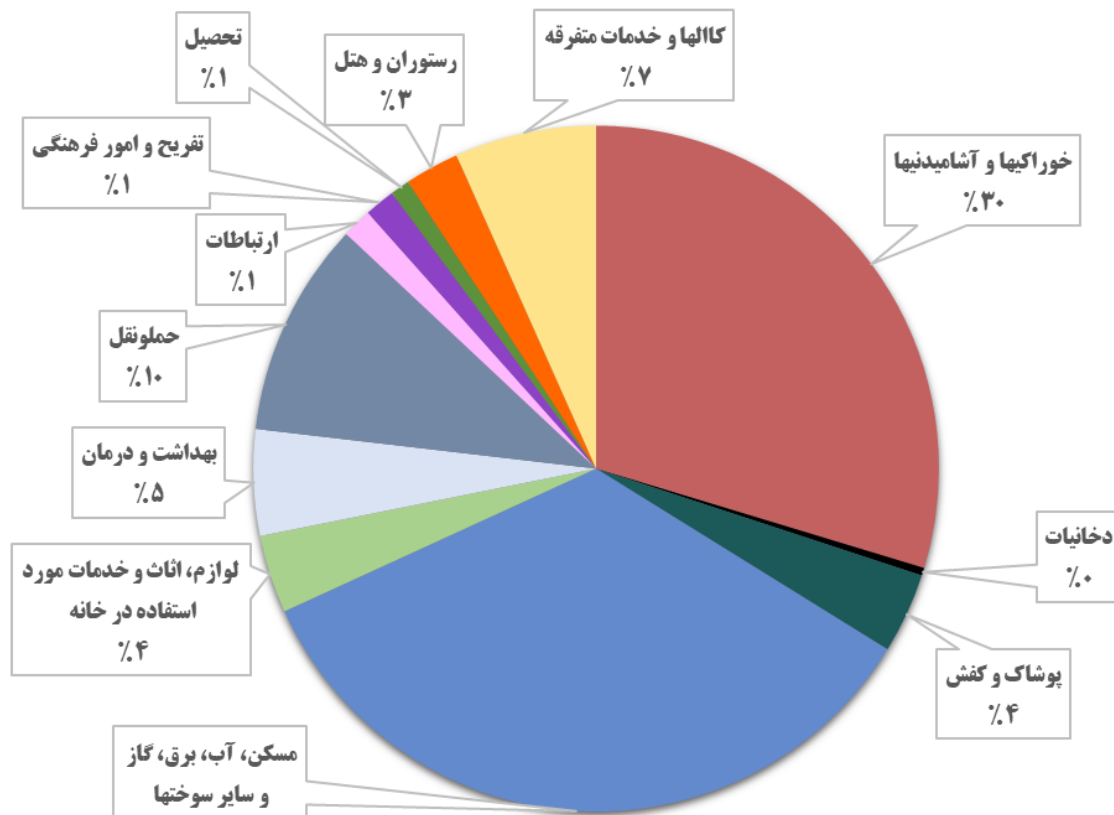
نظری اجمالی بر صنایع نساجی و پوشاک ایران

وضعیت				عنوان	
تعداد واحدها				۵۰۱۴ صنعتی	
اشتغال				۲۹۹ هزار نفر صنعتی	
صادرات				۷۷۰ میلیون دلار	
واردات				۱،۹۰۰ میلیون دلار	
واردات ماشین آلات				۴۱۲ میلیون دلار	
تعداد تعرفه‌ها				۹۷۸	
ارزش بازار				مصرف انواع نخ	
پوشاک (۷۹۰ هزار تن - ۶ میلیارد دلار)				نخ رسیده شده از الیاف کوتاه (۳۴۳ میلیون تن)	
منسوجات خانگی، کالای خواب و تختسایل (۱۴۷ هزار تن - ۱.۵ میلیارد دلار)				نخ رسیده شده از الیاف بلند (۱۲۱.۵ هزار تن)	
فرش ماشینی و موکت (۲۱۴ هزار تن - ۳.۱ میلیارد دلار)				فیلامنت پلی استر (۳۸۵ هزار تن)	
کفش و کیفه (۲۱۸ هزار تن - ۸۳۶ میلیون دلار)				فیلامنت پلی پروپیلن (۴۰۰ هزار تن)	
منسوجات بی‌بافت (۱۴۰ هزار تن - ۲۸۰ میلیون دلار)				انواع پارچه مورد مصرف پوشاک (۴۵۰ هزار تن)	
				انواع پارچه مورد مصرف در منسوجات خانگی، کالای خواب و تختسایل (۱۹۶ هزار تن)	
				الیاف کوتاه (۳۴۶ هزار تن)	
				الیاف بلند (۱۳۶ هزار تن)	

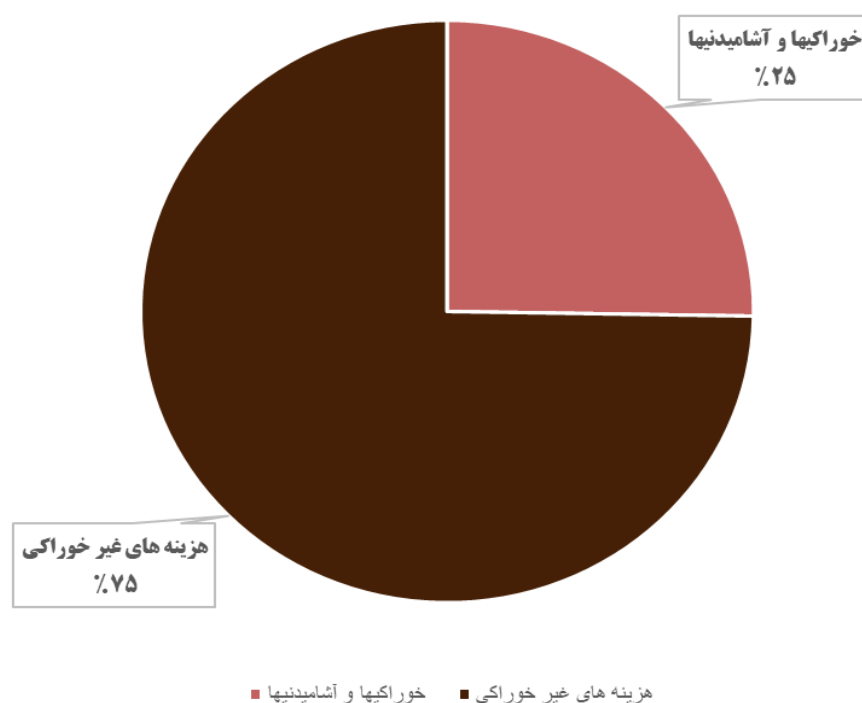
وضعیت در زنجیره نساجی و پوشاک جهان

متوسط هزینه ناخالص سالیانه (۱۴۰۳) یک خانوار به تفکیک گروههای مختلف

تفکیک هزینه های خوراکی و غیر خوراکی خانوار

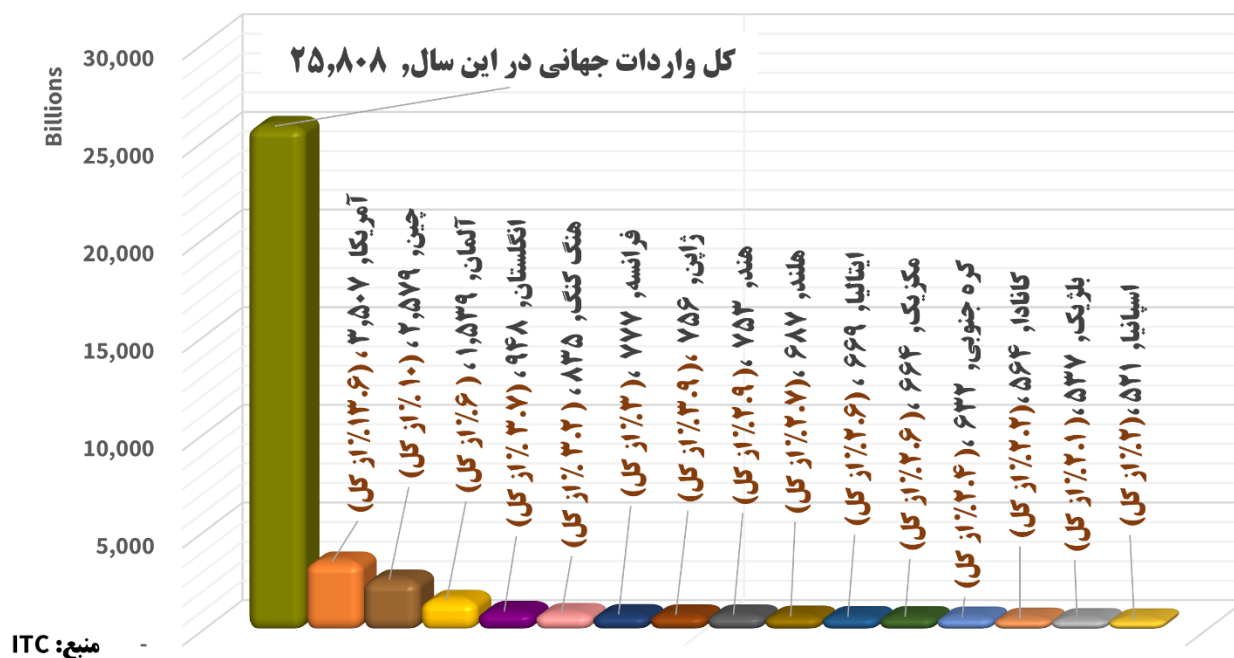

نمودارهای درصد متوسط هزینه های ناخالص سالیانه (۱۴۰۳) یک خانوار

این جدول به وضوح نشان می‌دهد که نساجی و پوشاک یکی از صنایع کلیدی تجارت جهانی است و نقش پررنگی در اقتصاد کشورهای در حال توسعه دارد:

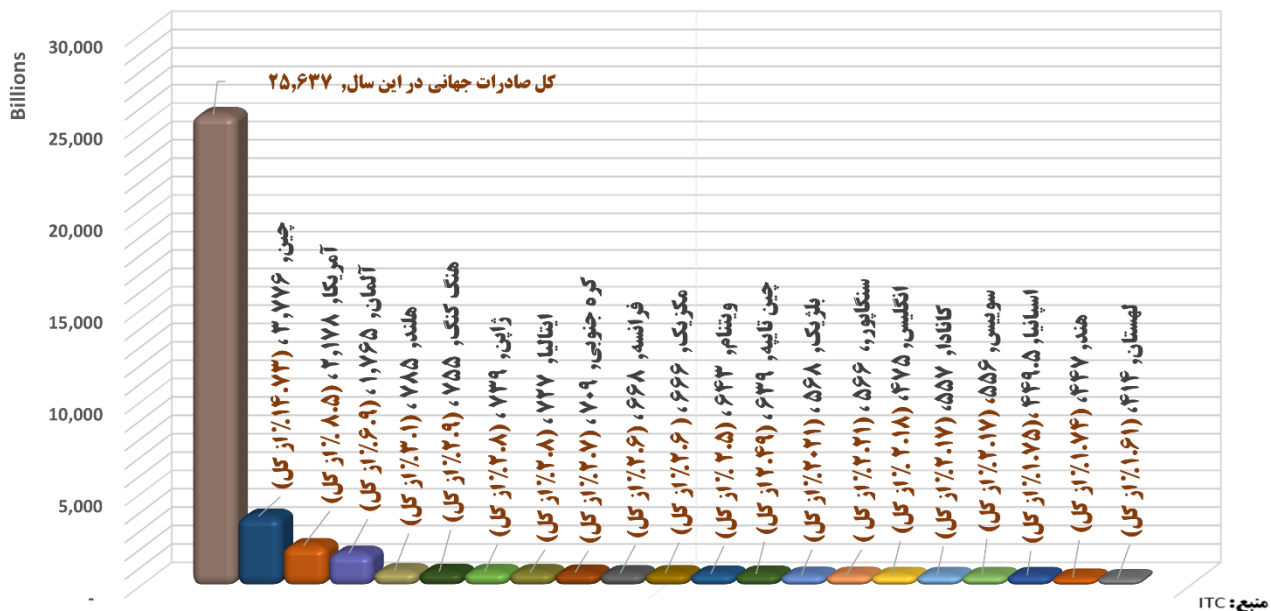
کشور	جمعیت کشور	تولید ناخالص داخلی (GDP) (میلیارد دلار آمریکا) ۲۰۲۶	صادرات کل (میلیارد دلار آمریکا) ۲۰۲۵	واردات کل (میلیارد دلار آمریکا) ۲۰۲۵	ارزش صادرات نساجی و پوشاک (میلیارد دلار آمریکا) ۲۰۲۵	ارزش واردات نساجی و پوشاک (میلیارد دلار آمریکا) ۲۰۲۵
جهان	۸/۲۹۷ میلیارد نفر	~۱۲۴,۰۰۰	۲۵,۶۳۷	۲۵,۸۱۰	۱,۰۹۴	۱,۰۰۵
آمریکا	۳۴۹/۰۴ میلیون نفر	۳۲,۳۸۰	۲,۱۷۸	۳,۵۰۶	۲۵	۱۴۰/۶
چین	۱/۴۱ میلیارد نفر	۲۰,۸۵۰	۳,۷۷۶	۲,۵۷۹	۳۳۸/۲	۳۱/۷۵
آلمان	۸۳/۶۴ میلیون نفر	۵,۴۵۰	۱,۷۶۴	۱,۵۳۸	۵۵/۴۵	۷۷/۹۴
ژاپن	۱۲۲/۴۳ میلیون نفر	۴,۳۸۰	۷۳۸/۶۶	۷۵۶/۴	۷/۵۴	۳۷/۸۴
بریتانیا	۶۹/۹۳ میلیون نفر	۴,۲۶۰	۵۵۷/۸۸	۹۴۷/۷	۷/۹	۳۴/۱۷
هند	۱/۴۸ میلیارد نفر	۴,۱۵۰	۴۴۶/۵۵	۷۵۲/۶	۳۹/۴۸	۱۱/۷۶
فرانسه	۶۶/۷۴ میلیون نفر	۳,۶۰۰	۶۶۷/۸۳	۷۷۶/۹	۲۷/۴	۴۴/۶۹
ایتالیا	۵۸/۹۳ میلیون نفر	۲,۷۴۰	۷۲۶/۷۵	۶۶۹/۴۶	۵۴/۶۷	۳۹/۸۹
برزیل	۲۱۳/۵۶ میلیون نفر	۲,۶۴۰	۳۴۸/۶۸	۲۸۰/۳۵	۶/۹۴	۷/۴۳
کانادا	۴۰/۴۷ میلیون نفر	۲,۵۱۰	۵۵۷/۱	۵۶۳/۸۶	۳/۵۹	۱۹/۲۷
ایران	۹۳/۱۷ میلیون نفر	۳۰۰.۲۹	۵۸ (۱۴۰۳)	۷۳ (۱۴۰۳)	۰/۶۸ (۱۴۰۳)	۲/۱۶۵ (۱۴۰۳)

بزرگترین واردکنندگان کالا در جهان در سال ۲۰۲۵ (بر حسب میلیارد دلار)

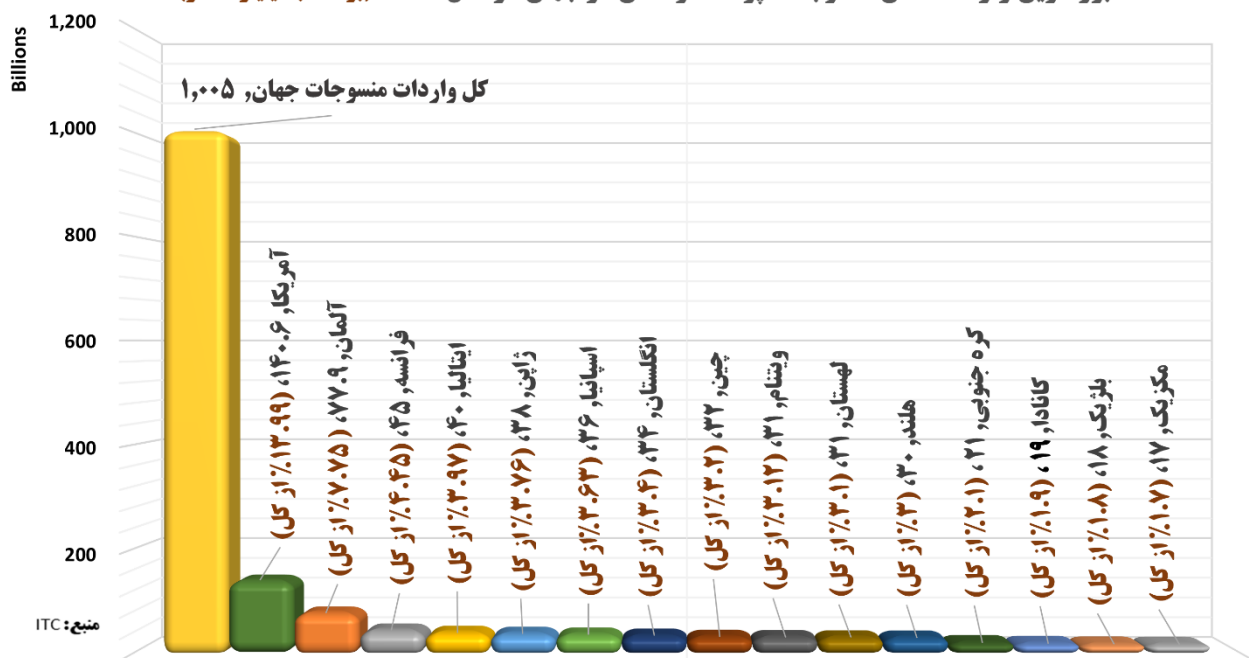
بزرگترین واردکنندگان جهان - ۲۰۲۵ (میلیارد دلار)

بزرگترین صادرکنندگان کالا در جهان، در سال ۲۰۲۵ بر حسب میلیارد دلار

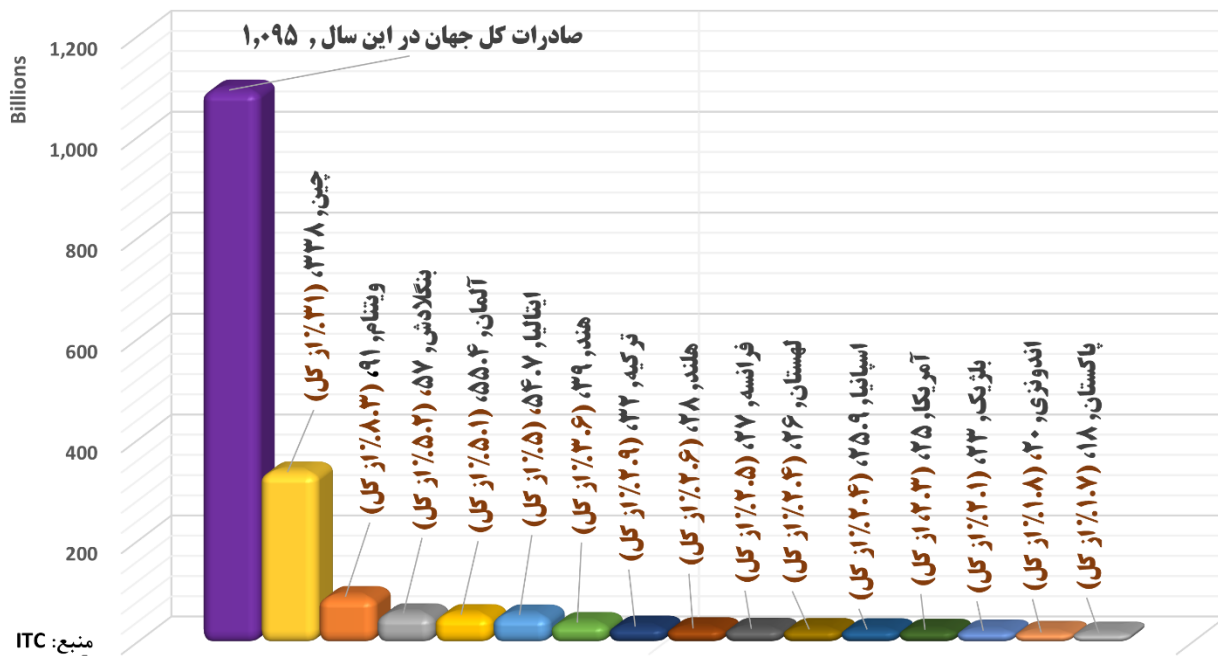
بزرگترین صادرکنندگان جهان - ۲۰۲۵ (میلیارد دلار)

بزرگترین واردکنندگان منسوجات، پوشاک و کفش در جهان در سال ۲۰۲۵ (بر حسب میلیارد دلار)

بزرگترین واردکنندگان منسوجات، پوشاک و کفش - ۲۰۲۵ (میلیارد دلار)

بزرگترین صادرکنندگان منسوجات، پوشاک و کفش در جهان در سال ۲۰۲۵ بر حسب میلیارد دلار

بزرگترین صادرکنندگان منسوجات، پوشاک و کفش - ۲۰۲۵ (میلیارد دلار)

فصل دوم

سناریو های پیش بینی شرایط متاثر از جنگ و تاثیر آن بر تولید و تجارت صنعت نساجی و پوشاک ایران

۲-۱- عدم قطعیت‌های ناشی از شرایط جنگی و ضرورت پیش‌بینی‌پذیرسازی تأمین مواد اولیه

یکی از مهم‌ترین ملاحظات در حوزه تأمین مواد اولیه و اقلام پایه صنعت، افزایش سطح عدم قطعیت در شرایط بحرانی، به‌ویژه در مقاطع تنش‌های امنیتی و جنگی است. در چنین شرایطی، زنجیره تأمین کشور با تهدیدات متعددی مواجه می‌شود؛ از جمله اختلال در حمل‌ونقل بین‌المللی، کندی یا توقف مبادلات بانکی و ارزی، محدود شدن دسترسی به فروشندگان خارجی، افزایش ریسک نگهداری و انتقال کالا، رشد ناگهانی قیمت‌ها، و ایجاد وقفه در فرآیند ثبت سفارش، تخصیص ارز و ترخیص. هر یک از این وضعیت‌ها می‌تواند به‌تنهایی روند تأمین مواد اولیه را مختل کند و در صورت هم‌زمانی، فشار قابل توجهی بر تولید وارد سازد.

در شرایط جنگی یا بروز بحران‌های ناگهانی، مسیرهای حمل‌ونقل و لجستیک بین‌المللی دچار اختلال یا محدودیت موقت شوند که در این صورت حتی در صورت تأمین ارز و انجام خرید خارجی، ورود کالا به کشور با تأخیر مواجه خواهد شد. همچنین ممکن است، تمرکز سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری کشور به مدیریت بحران‌ها معطوف شود و در نتیجه، فرآیندهای اداری، تجاری و ارزی با کندی بیشتری پیش می‌روند ضمن اینکه فضای نااطمینانی ممکن است موجب افزایش رفتارهای احتیاطی از سوی تأمین‌کنندگان خارجی، شرکت‌های حمل‌ونقل، بیمه‌گران و واسطه‌های مالی شود و هزینه یا ریسک واردات را افزایش دهد که ممکن است این موارد منجر به کمبود سریع برخی اقلام پایه و اساسی در زنجیره تولید شود.

صنعت امروز با یک رکود ساده روبرو نیست و تغییرات در سبد هزینه‌های خانوار و اولویت بندی‌های جدید در ترکیب سبد هزینه خانوار، مشکلات اقتصادی و کاهش قدرت خرید و تحولات اخیر منطقه و حملات به زیرساخت‌ها، تعاملات اقتصادی را به شکل محسوسی به حالت اقتصاد جنگی برده است. در این فضا از یک سو با کمبود مواد اولیه مورد نیاز و افزایش هزینه‌های تولید مواجه اند و هزینه‌ها به شدت افزایش یافته و از سویی تقاضای مؤثر به دلیل نااطمینانی و تورم سقوط کرده است.

اگر این شوک‌ها جداگانه اتفاق می‌افتاد، صنعت راهی پیدا می‌کرد. اما هم‌زمانی آنها ساختار مالی بنگاه‌ها را متلاشی کرده است. نقدینگی که باید صرف توسعه و نوسازی تجهیزات میشد، اکنون صرف بقای روزمره و جبران تورم نهاده‌ها می‌شود.

در چنین فضایی، موضوع پدافند غیرعامل اقتصادی و صنعتی اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. رویکرد پدافند غیرعامل ایجاب می‌کند که کشور پیش از وقوع بحران، برای حفظ تداوم تولید و پایداری زنجیره تأمین برنامه‌ریزی کند. در این چارچوب، پدافند غیرعامل می‌تواند با همکاری وزارت صنعت، معدن و تجارت، بانک مرکزی، گمرک، سازمان توسعه تجارت و سایر نهادهای ذی‌ربط، بر شناسایی اقلام حیاتی و گلوگاهی، تعریف سطح ذخایر مواد اولیه و اساسی، تدوین سناریوهای تأمین مالی، راه کارهای جایگزین وارداتی، کاهش تمرکز بر یک یا چند کشور خاص، و طراحی سازوکارهای فوری برای ثبت سفارش، تخصیص ارز و ترخیص در شرایط بحران تمرکز کند. همچنین این نهاد می‌تواند با پیگیری ایجاد سازوکارهای واکنش سریع، از بروز وقفه در تأمین مواد اولیه جلوگیری کرده و آسیب‌پذیری صنایع را در شرایط خاص کاهش دهد.

تجربه جنگ دوازده روزه نیز به‌روشنی نشان داد که در مواجهه با شرایط بحرانی، صرف واکنش پس از وقوع بحران کافی نیست و باید از قبل، پیش‌بینی‌ها و اقدامات لازم انجام شده باشد. در چنین شرایطی، ضروری بود که ذخایر استراتژیک مواد اولیه و اقلام اساسی در سطوح مطمئن‌تری برنامه‌ریزی شود تا صنایع در صورت بروز اختلال ناگهانی، با کمبود فوری مواجه نشوند. همچنین ضروری بود که ثبت سفارش اقلام اساسی و مواد پایه موردنیاز زنجیره تولید، پیش از تشدید بحران و در زمان مناسب‌تری انجام می‌شد تا کشور در زمان وقوع بحران، درگیر تأخیرهای اداری و ارزی نشود.

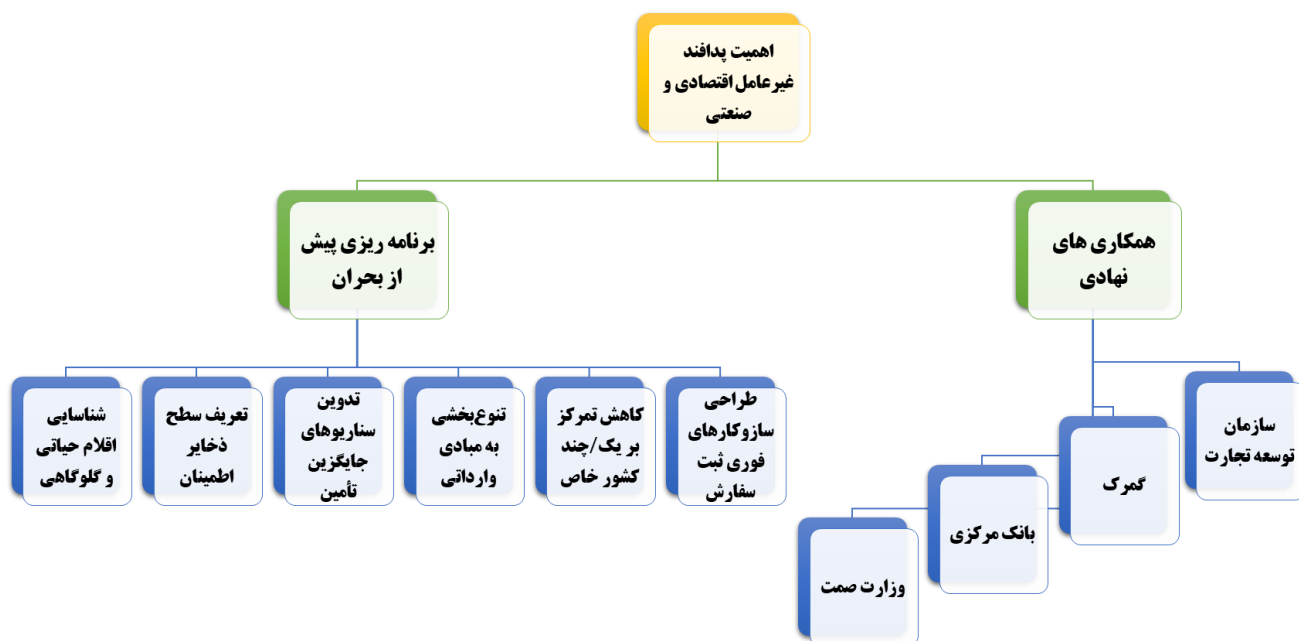
در پی پایان جنگ دوازده‌روزه، انجمن صنایع نساجی ایران بلافاصله طی مکاتبه‌ای رسمی تأکید کرد که با توجه به ماهیت حیاتی مواد اولیه و اقلام پایه این صنعت، لازم است فرآیند ثبت سفارش و تخصیص ارز این اقلام در بازه زمانی کوتاه‌تر و با اولویت بالاتر انجام شود تا کشور در صورت تکرار شرایط مشابه، مجدداً با بحران کمبود مواد اولیه مواجه نشود و تجربه جنگ دوازده‌روزه تکرار نگردد. با توجه به اینکه اقدام مؤثر و پیش‌دستانه در سطحی که انتظار می‌رفت تحقق نیافت، اکنون ضروری است رویکردی متفاوت اتخاذ شود. در شرایط تداوم عدم قطعیت‌های منطقه‌ای و بین‌المللی، مدیریت تأمین مواد اولیه نمی‌تواند بر مبنای روال عادی و خوش‌بینانه انجام شود، بلکه باید با نوعی آرایش جنگی در دستور کار قرار گیرد.

با عنایت به اینکه شرایط اقتصادی کشور تحت تأثیر جنگ و محاصره اقتصادی با نوسانات ارزی، تغییرات مقرراتی، محدودیت‌های بانکی و اختلال در زنجیره تأمین همراه است که پیش‌بینی‌پذیری را کاهش و برنامه‌ریزی را برای واحدهای تولیدی دشوار ساخته است. در چنین بستری، طراحی مسیر

بهینه برای تأمین مواد اولیه و تنظیم بازار نیازمند رویکرد جدیدی است که ضمن پذیرش عدم قطعیت، توانایی اتخاذ تصمیمات کارآمد را حفظ کند. گزارش حاضر با رویکرد تدوین شده و ساختار آن به گونه‌ای طراحی شده که مخاطب را به سوی تصمیمات مشخص هدایت کند.

در گام نخست، با توجه به بی‌ثباتی شرایط، چند سناریوی محتمل پیش روی صنعت و بازار تشریح می‌شود. این سناریوها تصویری از وضعیت‌های مختلف پیش رو را ترسیم می‌کنند تا مشخص شود در هر یک از موارد زنجیره تأمین، هزینه‌ها و فرآیندهای اجرایی چه مسیری را طی خواهند کرد.

در گام بعدی، مشکلات ساختاری و اجرایی موجود که در مواجهه با این سناریوها خودنمایی می‌کنند، شناسایی و دسته‌بندی می‌شوند. این مشکلات شامل محدودیت‌های تأمین، ناکارآمدی‌های اجرایی، موانع لجستیکی و... است که در شرایط عدم قطعیت، اثر آن‌ها چند برابر می‌شود. در نهایت به نقش و جایگاه سازمان‌ها و نهادهای ذی‌نفع در این اکوسیستم برای عبور از این چالش‌ها اشاره شده است تا تصویری منسجم از مسیری ارائه گردد که از «درک شرایط عدم قطعیت» آغاز شده و به «راهکارهای عملی و ساختار اجرایی مناسب» ختم شود.

اقتصاد کشور

تحت تأثیر جنگ، تحریم و نوسانات ارزی با کاهش پیش بینی پذیری و اختلال در زنجیره تأمین مواجه شده است.

تغییرات مداوم مقررات

محدودیت‌های بانکی و مشکلات لجستیکی، برنامه ریزی تولید را برای بنگاه‌ها دشوار کرده است.

تصمیم سازی در شرایط عدم قطعیت

گزارش حاضر با رویکرد تصمیم سازی در شرایط عدم قطعیت تدوین شده و بر طراحی مسیرهای تأمین و تنظیم بازار تمرکز دارد.

سناریوهای محتمل

در گام نخست، سناریوهای محتمل صنعت و بازار بررسی شده تا اثر هر وضعیت بر هزینه‌ها، تأمین و فرآیندهای اجرایی مشخص شود.

چالش‌های ساختاری

چالش‌های ساختاری شامل محدودیت تأمین، ناکارآمدی اجرایی و موانع لجستیکی شناسایی و دسته‌بندی شده‌اند.

نقش سازمان‌ها و ذی‌نفعان کلیدی

در نهایت، نقش سازمان‌ها و ذی‌نفعان کلیدی برای عبور از بحران و دستیابی به راهکارهای اجرایی پایدار تبیین شده است.

۲-۲- سناریوهای پیش بینی شرایط متاثر از جنگ و تأثیر آن بر تولید و تجارت صنعت نساجی

در ماه های پیش رو تامین مواد اولیه صنايع نساجی با مجموعه ای از چالش های ناشی از شرایط کلان ژئوپلیتیکی و اقتصادی مواجه خواهد بود که سناریو های قابل پیش بینی از جنگ و مذاکرات صلح میتواند به طور مستقیم بر حلقه های کلیدی زنجیره ارزش، از جمله میزان تولید و نیاز داخلی، سهولت و هزینه واردات، پایداری لجستیک و تامین مالی و ارزی تأثیرگذارند. در این تحلیل، چهار سناریوی محتمل را بررسی می کنیم تا درک جامعی از مسیرهای پیش روی این صنعت و پیامدهای هر یک به دست آوریم.

۲-۲-۱- توافق یا پایان جنگ

در صورت حصول توافق یا پایان جنگ، آثار این وضعیت بسته به نحوه رفع یا تداوم محدودیت های تحریمی متفاوت خواهد بود. در زیرسناریوی لغو تحریم ها، امکان بهبود شرایط تأمین، کاهش هزینه های مبادله، تسهیل واردات و بازگشت نسبی ثبات به زنجیره تأمین فراهم می شود و صنعت می تواند به تدریج وارد فاز احیا و بازیابی ظرفیت شود. در مقابل، در صورت عدم لغو تحریم ها، هرچند تنش نظامی کاهش می یابد، اما محدودیت های ساختاری در حوزه مالی، ارزی، حمل و نقل و واردات همچنان پابرجا خواهد ماند و صنعت با گشایش محدود و نه رفع کامل فشارها مواجه می شود.

۲-۲-۲- طولانی شدن تداوم شرایط ابهام در آتش بس

در صورت تداوم وضعیت ابهام در آتش بس و عدم قطعیت در آینده درگیری ها، محیط عملیاتی صنعت با ریسک بالا و پیش بینی ناپذیری مزمن مواجه خواهد شد. در این شرایط، اختلال در برنامه ریزی تأمین، افزایش هزینه های حمل و نقل، دشواری در انعقاد قراردادهای پایدار و کاهش اطمینان تأمین کنندگان، از مهم ترین پیامدها خواهد بود. در صورت ماندگاری در محاصره دریایی نیز، این محدودیت ها به سطحی شدیدتر ارتقا یافته و جریان واردات مواد اولیه، تجهیزات و نهادهای حیاتی با اختلال جدی روبه رو می شود. در چنین فضایی، زنجیره با عدم اطمینان مستمر، افزایش هزینه های لجستیک و کاهش دسترسی به منابع خارجی مواجه خواهد شد.

۲-۲-۳- تداوم جنگ و آسیب به زیرساخت ها

در صورت تداوم جنگ و آسیب به زیرساخت های حیاتی، صنعت با شدیدترین سطح اختلال در تولید و تأمین مواجه خواهد شد. تخریب یا اختلال در زیرساخت های حمل و نقل، انرژی، بندری و لجستیک می تواند موجب کاهش محسوس ظرفیت تولید، توقف بخشی از خطوط عملیاتی و اختلال در تأمین مواد اولیه شود. در این سناریو، هزینه های عملیاتی و ریسک فعالیت به طور قابل توجهی افزایش یافته و امکان تداوم فعالیت پایدار برای واحدهای تولیدی به شدت محدود می شود. همچنین، به دلیل اختلال در مسیرهای واردات و انتقال کالا، وابستگی به منابع داخلی – در صورت وجود ظرفیت جایگزین – به تنها گزینه ممکن برای حفظ حداقل فعالیت تبدیل خواهد شد.

1 توافق یا پایان جنگ

عدم لغو تحریم‌ها

- کاهش تنش نظامی
- تداوم محدودیت‌های مالی و ارزی
- محدودیت در حمله و نقل و واردات
- گشایش محدود و نه رفع کامل فشارها

لغو تحریم‌ها

- بهبود تأمین مواد اولیه
- کاهش هزینه‌ها
- تسهیل واردات
- بازگشت ثبات زنجیره تأمین
- احیا و بازیابی ظرفیت

بهبود نسبی
در صورت لغو تحریم‌ها

2 ابهام در آتش‌بس و عدم قطعیت

- ریسک بالا و پیش‌بینی ناپذیری
- اختلال در برنامه‌ریزی تأمین
- افزایش هزینه‌های حمل‌ونقل
- دشواری در قراردادهای پایدار
- کاهش اطمینان تأمین‌کنندگان

محیط پرریسک
و ناپایدار

3 ماندگاری در محاصره دریایی

- محدودیت شدید واردات
- اختلال جدی در تأمین مواد اولیه
- کاهش دسترسی به تجهیزات و نهادها
- افزایش هزینه‌های لجستیکی
- عدم اطمینان مستمر در زنجیره تأمین

اختلال شدید در واردات
و افزایش هزینه‌ها

4 تداوم جنگ و آسیب به زیرساخت‌ها

- اختلال شدید در تولید و تأمین
- آسیب به زیرساخت‌های حمل‌ونقل، انرژی، بندری و لجستیکی
- کاهش ظرفیت تولید و توقف خطوط
- افزایش شدید هزینه‌ها و ریسک فعالیت
- وابستگی به منابع داخلی در صورت وجود ظرفیت جایگزین

شدیدترین سطح اختلال
در تولید و تجارت

فصل سوم

مواد اولیه خام پایه مورد نیاز صنعت نساجی و میزان ارز مورد نیاز جهت تامین در شرایط متأثر از جنگ

- پنبه
- پلی استر
- ریسکوز
- ویسکوز
- نایلون
- اکریلیک

۳-۱- مروری بر تامین مواد اولیه خام پایه مورد نیاز صنعت نساجی در شرایط متأثر از جنگ

مواد اولیه مصرفی در صنایع نساجی بطور کلی به دو دسته مواد اولیه خام پایه و مواد اولیه واسطه ای تقسیم بندی میگردد که در بخش مواد اولیه خام پایه میتوان به الیاف پنبه، الیاف اکریلیک، الیاف ویسکوز و الیاف پشم و همچنین چیپس پلی استر و گرانول پلی پروپیلن اشاره نمود که مواد اولیه مورد نیاز انواع نخ و پارچه و پوشاک می باشند.

نکته حائز اهمیت در پیش بینی سناریوهای مختلف در شرایط متأثر از جنگ میزان تقاضای محصول نهایی در بازار میباشد که در تحلیل های مختلف پیش بینی افت حداقل چهل درصدی تقاضا تخمین زده میشود. البته با توجه به حجم قابل ملاحظه واردات پارچه و قاچاق پوشاک در سالهای گذشته (که بالغ بر سی الی چهل درصد از بازار را شامل می شده است)، چنانچه برنامه مشخصی برای محدود سازی واردات و قاچاق منسوجات مورد توجه قرار گیرد میتوان زنجیره ارزش صنعت را با مشابه سال گذشته مدیریت و برنامه ریزی نمود که بسیار ضروری است با عنایت به هزینه های بالای حمل و نقل و تامین مواد مذکور در جهت کاهش قیمت تمام شده برای مصرف کننده نهایی، حقوق ورودی شامل سود بازرگانی و حقوق گمرکی این اقلام صفر در شرایط جنگی صفر گردند.

توصیه میگردد علاوه بر تأمین مواد اولیه خام پایه نظیر پنبه، پشم، اکریلیک و ویسکوز و رنگ و مواد کمکی به سناریوهای مربوط به واردات مواد اولیه واسطه ای محدود در بازه های زمانی فصلی با هماهنگی تشکلهای ملی جهت تنظیم بازار و پرهیز از التهابات قیمتی در زنجیره ارزش (نظیر الیاف پلی استر، انواع نخ فیلامنت و پشمی و پنبه ای، و برخی از انواع پارچه که ساخت داخل ندارد) نیز مدنظر قرار گیرد.

ذیلا به آمار واردات و تولید و مصرف این مواد پرداخته میشود:

✓ پلی اتیلن ترفتالات (PET) نساجی:

صنعت نساجی ایران در حال حاضر با چالش های جدی در تأمین مواد اولیه کلیدی خود، به ویژه پلی اتیلن ترفتالات (PET) و پلی پروپیلن (PP)، مواجه است. این مشکلات عمدتاً ناشی از تعطیلی پتروشیمی تندگویان، که یکی از تأمین کنندگان اصلی این مواد بوده، و همچنین کاهش قابل توجه تخصیص ارز به این صنعت است. پتروشیمی تندگویان سالانه قادر به تولید ۳۵۰ هزار تن PET برای مصارف نساجی و ۳۵۰ هزار تن برای مصارف بطری سازی بوده است، به دلیل آسیب دیدگی تأسیسات، در حال حاضر از مدار تولید خارج شده است. حتی با فرض راه اندازی مجدد، پیش بینی می شود که این واحد تنها با ۴۰٪ از ظرفیت اسمی خود فعالیت کند، که معادل حدود ۱۴۰ هزار تن PET خواهد بود. این امر منجر به کاهش چشمگیر در عرضه داخلی PET خواهد شد.

پیش از این، با وجود ظرفیت تولید ۳۵۰ هزار تن PET (چیپس) در داخل، نیاز به واردات ۱۰۰ هزار تن دیگر برای پوشش مجموع تقاضای ۴۵۰ هزار تنی احساس می شد. با کاهش ظرفیت تولید پتروشیمی تندگویان به ۱۴۰ هزار تن، و با در نظر گرفتن کاهش احتمالی تقاضای مصرف کننده نهایی در صنعت نساجی به دلیل شرایط اقتصادی، تخمین زده می شود که واردات حدود ۲۰۰ هزار تن PET، در کنار تولید داخلی ۱۴۰ هزار تنی، بتواند نیاز حدود ۳۵۰ هزار تنی صنعت را تأمین نماید. بر اساس اظهارات وزارت صمت، در سال گذشته ۲ میلیارد و ۲۰۰ میلیون دلار ارز به صنعت نساجی

تخصیص یافته بود. اما با توجه به شرایط جنگی و محدودیت‌های ارزی، این رقم در سال جاری به حدود یک سوم تا نصف کاهش یافته است، این کاهش شدید در تخصیص ارز، توانایی واردات مواد اولیه مورد نیاز (که بخش قابل توجهی از آن باید وارد شود) را به شدت محدود می‌کند و تأمین ۲۰۰ هزار تن PET وارداتی را با چالش روبرو خواهد کرد. که ضروری است هماهنگی‌های لازم بین سازمان توسعه تجارت، بانک مرکزی و وزارت صمت برای تأمین میزان و نرخ ارز مورد نیاز جهت واردات ۲۰۰ هزار تن PET صورت پذیرد و همچنین پیگیری جدی برای تسهیل در روند واردات و تسریع در راه‌اندازی مجدد پتروشیمی تندگویان (حتی با ظرفیت محدود) انجام شود. لازم به توضیح است که قیمت حدودی چپس پلی استر در شرایط فعلی در حدود ۱/۲ دلار بعلاوه هزینه های حمل و نقل میباشد.

✓ پنبه:

در این بازار، افزایش هزینه نهاده‌های تولید مهم‌ترین ریسک صعودی برای قیمت‌ها به شمار می‌رود، در حالی که ضعف تقاضا در اقتصاد جهانی می‌تواند فشار نزولی بیشتری بر قیمت پنبه وارد کند. تولید داخلی پنبه در حال حاضر حدود ۵۰ تا ۶۰ هزار تن برآورد می‌شود. این میزان تولید، بخشی از نیاز اولیه صنعت (سالانه حدود ۲۰۰ هزار تن) را پوشش می‌دهد اما برای پاسخگویی به تقاضای احتمالی رو به رشد کافی نخواهد بود. قیمت مواد پلی‌استر که یکی از جایگزین‌های اصلی پنبه در صنعت نساجی است، با افزایش قابل توجهی روبرو بوده و به قیمت پنبه نزدیک شده است. این امر باعث شده تا تولیدکنندگان تمایل بیشتری به استفاده از پنبه در محصولات خود نشان دهند. این روند، نیاز به برنامه‌ریزی دقیق و آینده‌نگرانه برای تأمین پنبه را ضروری می‌سازد تا از کمبود احتمالی در آینده جلوگیری شود که علاوه بر چین و هند، کشورهای همسایه، به ویژه تاجیکستان و افغانستان و ترکیه پتانسیل تأمین پنبه را برای ایران دارند. اصلاح و تسریع فرآیندهای ثبت سفارش و تخصیص ارز از طریق بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران از جمله چالش‌های کلیدی و تأثیرگذار بر موفقیت فرآیند واردات پنبه مورد نیاز محسوب می‌شود. لازم به توضیح میباشد که نرخ جهانپنبه در حدود ۱/۸ دلار بعلاوه هزینه های مرتبط به حمل و نقل شرایط جنگی میباشد.

✓ پلی‌پروپیلن (PP):

صنعت نساجی و زنجیره پایین‌دست فرش ماشینی و موکت به گرانول پلی‌پروپیلن (PP) به‌عنوان یکی از خوراک‌های حیاتی وابستگی مستقیم دارد. در حال حاضر، اختلال جدی در تأمین PP ناشی از آسیب‌دیدگی و خارج شدن از مدار فعالیت پتروشیمی های مارون، جم و نوید زر شیمی است؛ به‌گونه‌ای که عملاً عرضه گرانول با ناپایداری و حتی توقف مواجه است. این موضوع باعث شده بازار داخلی PP نتواند پاسخگوی نیاز واقعی صنایع پایین‌دست باشد. بر اساس برآورد مصرف صنعت نساجی، نیاز سالانه گرانول PP در زنجیره فرش ماشینی، موکت و همچنین بخش‌های صادراتی حدود ۶۰۰ هزار تن تخمین زده می‌شود. با توقف یا افت عرضه از سوی پتروشیمی‌ها، عملاً بخشی از این نیاز که در زنجیره تولید قابلیت جایگزینی برای تولید ندارد تأمین نمی‌شود. از آنجا که تولید در پایین‌دست (اغلب برای تولید فرش و موکت) به برنامه‌ریزی دقیق مواد اولیه وابسته است، استمرار کمبود می‌تواند به کاهش تولید، توقف خطوط، افزایش قیمت تمام‌شده و به تبع آن آسیب جدی به تعهدات صادراتی منجر شود. بنابراین، برای جلوگیری از اختلال در تولید و از دست رفتن بازارهای صادراتی، ناگزیر هستیم که PP را در قالب "اقدام اساسی" در اولویت واردات قرار دهیم این واردات باید به‌گونه‌ای مدیریت شود که همزمان با رفع تدریجی مشکل تندگویان، شکاف عرضه داخلی پوشش داده شود و بازار با شوک قیمتی مواجه نگردد. در همین چارچوب، پیشنهاد می‌شود وزارت صمت و سازمان توسعه تجارت با هماهنگی بانک مرکزی، سهمیه و مسیر مشخص واردات PP را برای واحدهای تولیدی مصرف‌کننده واقعی تعیین کنند و همچنین با وزارت نفت و شرکت ملی پتروشیمی، پیگیری‌های لازم برای بازگشت پایدار پتروشیمی‌ها پس از رفع مشکل یوتیلیتی در دستور کار قرار گیرد تا وابستگی به واردات کاهش یابد.

خوشبختانه در حال حاضر با همت و برنامه ریزی متخصصین پتروشیمی بخش قابل ملاحظه ای از پتروشیمی های مربوطه به مدار تولید بازگشته و عرضه های قابل قبولی در بوردس کالا دارند اما با عنایت به لزوم پیش بینی های لازم برای سناریو های بدبینانه ضروری است موضوع تامین پلی پروپیلن نیز در دستور کار شرایط جنگی باشد.

✓ اکریلیک:

در خصوص تأمین اکریلیک مورد نیاز واحدهای تولیدی، لازم به ذکر است که نیاز سالانه کشور حدود ۱۱۰ هزار تن برآورد می‌شود که از این میزان، در سال‌های گذشته حدود ۱۰۰ هزار تن از طریق واردات تأمین می‌گردید. همچنین شرکت پلی‌اکریل اصفهان نیز صرفاً مقدار محدودی از این ماده را تولید مینموده است که به هیچ‌وجه پاسخگوی نیاز واقعی و کامل صنایع مصرف‌کننده نبوده است و با توجه به دوکاربرد بودن اکریلونیتریل بعنوان ماده اولیه الیاف اکریلیک بنظر میرسد در شرایط جنگی امکان تأمین آن نیز با مشکل مواجه گردد. از این رو، وابستگی بخش قابل توجهی از صنعت به واردات این ماده اولیه همچنان وجود داشته و هرگونه اختلال در تأمین آن می‌تواند موجب وقفه در روند تولید و ایجاد مشکلات جدی برای واحدهای صنعتی شود. بنابراین تأمین پایدار اکریلیک از اهمیت بالایی برخوردار است و در حال حاضر الیاف اکریلیک نیز همچون سایر مشتقات نفتی با افزایش نرخ مواجه بوده است.

✓ پشم:

در خصوص تأمین پشم، لازم به ذکر است که عمده واردات این ماده اولیه در سال‌های گذشته حدود ۴ هزار تن بوده است. در مقابل، پشم تولید داخل به دلیل عدم انطباق با استانداردهای لازم برای صنعت نساجی مدرن، قابلیت استفاده در این صنعت را نداشته و عمدتاً جهت مصارف غیرنساجی به خارج از کشور صادر می‌گردد. این موضوع، بر ضرورت سرمایه‌گذاری و اتخاذ تدابیر لازم جهت ارتقاء کیفیت و انطباق پشم داخلی با نیازهای صنعت نساجی تأکید دارد.

✓ ویسکوز:

در خصوص تأمین ویسکوز نیز لازم به ذکر است که این ماده اولیه به علت عدم امکان تولید در داخل کشور، ناگزیر از طریق واردات تأمین می‌گردیده است. بر اساس آمار موجود، میزان واردات این محصول حدود ۴۵ هزار تن بوده و این امر نشان‌دهنده آن است که تأمین نیاز صنعت در این بخش، به‌طور کامل وابسته به منابع خارجی بوده است. بنابراین، تأمین مستمر و پایدار این ماده اولیه از طریق واردات، برای تداوم فعالیت واحدهای تولیدی صنعت نساجی ضروری بوده است.

✓ رنگ و مواد کمکی و لوازم یدکی و قطعات مصرفی

در خصوص تأمین رنگ، مواد کمکی، لوازم یدکی و قطعات مصرفی نیز باید اشاره کرد که این اقلام از جمله نهادهای ضروری و غیرقابل‌اجتناب در فرآیند تولید صنعت نساجی به شمار می‌روند. بخش قابل توجهی از این موارد به دلیل محدودیت‌های تولید داخلی، از طریق واردات تأمین می‌شود. وابستگی به این اقلام، به‌ویژه در زمینه حفظ کیفیت تولید، استمرار فعالیت ماشین‌آلات و جلوگیری از توقف خطوط تولید، اهمیت بالایی دارد. از این رو، تأمین به‌موقع و پایدار این مواد و قطعات، نقش مهمی در تداوم تولید، کاهش هزینه‌های ناشی از توقف خط و ارتقاء بهره‌وری واحدهای نساجی ایفا می‌کند.

فصل چهارم

تامین مواد اولیه پتروشیمیایی
صنعت نساجی شامل
چیپس پلی استر و
گرانول پلی پروپیلن
در سناریوهای احتمالی
در شرایط متأثر از جنگ

PET
POLYESTER CHIPS

PP
POLYPROPYLENE
GRANULE

سناریوهای احتمالی تامین

۴-۱- برنامه ریزی برای تأمین مواد اولیه پتروشیمیایی نظیر (PET , PP)

با توجه به آسیب‌دیدگی تأسیسات پتروشیمی تندگویان و خروج این مجتمع از مدار تولید، زنجیره تأمین PET نساجی کشور با عدم قطعیت جدی مواجه شده است. از آنجا که PET یکی از مواد پایه صنعت نساجی محسوب می‌شود، هرگونه وقفه در تأمین آن می‌تواند به توقف خطوط تولید، افزایش قیمت تمام‌شده، کاهش صادرات و ایجاد نوسان در بازار منجر شود. در چنین شرایطی، نباید تصمیم‌گیری بر مبنای خوش‌بینی یا انتظار برای روشن شدن وضعیت تولید باشد، بلکه لازم است بر اساس سناریوهای محتمل، برآورد ارزی و برنامه تأمین از پیش طراحی شود.

بازار PP نیز اخیراً شاهد تغییراتی بوده است؛ در پایان اردیبهشت، رقابت در بازار کاهش یافته، عرضه‌ها در حال بازگشت به روال عادی هستند و تقاضا نیز افت محسوسی داشته است. این روند منجر به کاهش التهاب در بازار و تعدیل قیمت‌ها شده است. پیش از این، در دوره پرا التهاب، حدود ۱۱ هزار تن PP عرضه شده بود که با توجه به محدودیت‌ها و انتظارات، منجر به افزایش قیمت‌ها شده بود. اما اکنون، تولیدکنندگان اصلی این محصول شامل پتروشیمی‌های مارون، جم و نوید زر شیمی، تغییر ساختاری در فرآیند تولید نداشته‌اند و تولید به وضعیت عادی نزدیک شده است.

با این حال، یک ریسک مهم همچنان پابرجاست: اختلال در تأمین انرژی، به‌ویژه برق. در صورت بروز چنین مشکلی، پایداری تولید فعلی خدشه‌دار شده و ظرفیت تولید کاهش خواهد یافت.

مفروضات پایه محاسبات:

- ظرفیت اسمی تولید PET نساجی تندگویان: ۳۵۰ هزار تن در سال
- نیاز کل بازار بر مبنای الگوی سال گذشته: ۴۵۰ هزار تن (۳۵۰ هزار تن تولید داخلی + ۱۰۰ هزار تن واردات)
- قیمت مبنای واردات: ۱.۲ دلار به ازای هر کیلوگرم (با احتساب نرخ کنونی، اردیبهشت ۱۴۰۵)
- بنابراین در حال حاضر هر ۱۰۰ هزار تن واردات معادل ۱۲۰ میلیون دلار بعلاوه هزینه‌های حمل و نقل نیاز ارزی ایجاد می‌کند.

۱. بازگشت پتروشیمی ها به ظرفیت تولید قبل از جنگ (سناریوی خوش بینانه)

۱-۱- پلی اتیلن ترفتالات تولید شده توسط مجتمع تندگویان

در این حالت، مجتمع تندگویان به ظرفیت تولید سال گذشته (۳۵۰ هزار تن) بازمی‌گردد و تنها نیاز وارداتی کشور همان ۱۰۰ هزار تن روال معمول خواهد بود.

واردات موردنیاز: ۱۰۰ هزار تن

ارز موردنیاز $120 = 1,2 \times 1000 \times 100,000$ میلیون دلار بعلاوه هزینه های حمل و نقل

ریسک این سناریو در این است که تحقق کامل ظرفیت تولید در کوتاه مدت، با توجه به آسیب های وارد شده، با ابهام همراه است. برنامه ریزی صرفاً بر اساس این سناریو می تواند کشور را در صورت تأخیر در راه اندازی مجدد، با شوک ناگهانی کمبود مواجه کند.

۱-۲- پلی پروپیلن نساجی تولیدی پتروشیمی های مختلف

بیانگر وضعیتی است که در آن تولید پتروشیمی های مارون، جم و نوید زر شیمی بدون هیچ گونه مانع یا محدودیت ادامه می یابد. تمامی فرآیندهای تولیدی در وضعیت پایدار قرار دارند و هیچ گونه اختلالی در تأمین انرژی، به ویژه برق، رخ نمی دهد. پیامدها:

بازگشت کامل عرضه به روال عادی: با استمرار تولید، عرضه PP در بورس کالا و بازارهای مربوطه به سطوح نرمال بازمی گردد. کاهش بیشتر رقابت و التهاب: با افزایش عرضه و برگشت تقاضا به سطح متعادل، رقابت بین خریداران کمتر شده و تنش های قیمتی از بین می رود. ثبات یا روند کاهشی قیمت ها: با برقراری تعادل بین عرضه و تقاضا و نبود شوک های قیمتی، شاهد ثبات قیمت یا حتی کاهش جزئی آن خواهیم بود.

حداقل نیاز به واردات: در این سناریو، تولید داخلی بخش عمده نیاز بازار را پوشش می دهد و واردات صرفاً برای تأمین کسری های جزئی یا موارد خاص انجام خواهد شد.

فشار ارزی حداقلی: با کمترین میزان واردات، فشار بر منابع ارزی کشور نیز در پایین ترین حد خود خواهد بود.

۲- بازگشت پتروشیمی ها به چرخه تولید با ظرفیت کمتر از سال قبل

۲-۱- پلی اتیلن ترفتالات تولید شده توسط مجتمع تندگویان

در این حالت، در صورت فرض تولید با ظرفیت ۵۰ درصد سال گذشته، تولید داخلی به حدود ۱۷۵ هزار تن محدود می شود. (۵۰ درصد ۳۵۰ هزار تن تولید pet نساجی سالانه) با فرض اینکه نیاز کل بازار همچنان ۴۵۰ هزار تن باشد، کسری تأمین برابر خواهد بود با:

$$۲۷۵ = ۴۵۰ - ۱۷۵ \text{ هزار تن}$$

واردات مورد نیاز: ۲۷۵ هزار تن

ارز مورد نیاز: $۲۷۵,۰۰۰ \times ۱,۰۰۰ \times ۱,۲ = ۳۳۰$ میلیون دلار

این سناریو از نظر احتمال وقوع واقع بینانه تر است. در این وضعیت، فشار ارزی کشور برای واردات pet نساجی تقریباً سه برابر حالت عادی می شود.

۲-۲- پلی پروپیلن نساجی تولیدی پتروشیمی های مختلف

در این حالت، تولید به طور کامل متوقف نمی شود اما به دلیل عواملی مانند محدودیت برق، تعمیرات، یا افت بهره برداری، بخشی از ظرفیت تولید از دست می رود.

در نتیجه عرضه داخلی PP کاهش می یابد، اما بازار همچنان از محل تولید داخلی بخشی از نیاز خود را تأمین می کند.

ویژگی های این سناریو:

- کاهش بخشی از تولید در یکی یا چند واحد
- کاهش عرضه در بورس نسبت به شرایط عادی
- بازگشت بخشی از رقابت
- احتمال رشد مقطعی قیمت ها
- افزایش نیاز به واردات برای جبران کسری بازار

این سناریو از نظر احتمال وقوع، واقع بینانه تر از حالت خوش بینانه است؛ به ویژه اگر محدودیت برق یا اختلالات عملیاتی رخ دهد. در این وضعیت، سیاست گذاری باید بر اساس امکان افت عرضه و نیاز به واردات تکمیلی تنظیم شود.

۳. عدم بازگشت واحدهای پتروشیمی به تولید سابق (سناریوی بدبینانه)

۳-۱- پلی اتیلن ترفتالات تولید شده توسط مجتمع تندگویان

در صورت عدم راه اندازی مجتمع، کل نیاز بازار باید از طریق واردات تأمین شود.

نیاز وارداتی: ۴۵۰ هزار تن

ارز مورد نیاز $۴۵۰,۰۰۰ \times ۱۰۰۰ \times ۱.۲ = ۵۴۰$ میلیون دلار

در این سناریو، کشور برای واردات pet نساجی با بیش از نیم میلیارد دلار نیاز ارزی مواجه خواهد شد .

این سناریوها نشان می دهد:

-هرچه بازگشت به ظرفیت تولید با تأخیر یا کاهش همراه باشد، فشار مستقیم بر منابع ارزی افزایش می یابد.

-در شرایط عدم قطعیت، سیاست گذاری ارزی و تجاری باید بر مبنای سناریوی دوم یا حتی سوم طراحی شود، نه حالت خوش بینانه. بنابراین میبایست سازوکار ثبت سفارش پیش دستانه فعال شود تا فاصله زمانی بین بروز بحران و ورود کالا به حداقل برسد.

۳-۲- پلی پروپیلن نساجی تولیدی پتروشیمی های مختلف

در این حالت، فرض می شود که محدودیت ها شدیدتر شوند. در این حالت، تولید داخلی PP به شدت کاهش می یابد یا حتی در بخشی از واحدها متوقف می شود و کشور برای تأمین نیاز بازار ناچار به واردات گسترده خواهد بود.

ویژگی ها:

توقف یا افت شدید تولید در پتروشیمی های مارون، جم و نوید زر شیمی

جهش دوباره در رقابت و قیمت

از بین رفتن آرامش فعلی بازار

افزایش سریع شکاف عرضه و تقاضا

نیاز به واردات حجیم برای جلوگیری از کمبود

در حالت بدبینانه اگر کل زنجیره پتروشیمی دچار محدودیت جدی شود، کشور ممکن است ناچار شود حدود ۶۰۰ هزار تن PP وارد کند.

سناریوهای تولید و عرضه PP نساجی در شرایط عدم قطعیت

پیش‌بینی شرایط تولید و عرضه محصولات پتروشیمیایی PP

سناریو ۱

بازگشت کامل تولید
(حالت خوش‌بینانه)

تولید داخلی
عادی و بدون محدودیت

حفظ پایداری تولید

فشار ارزی
در سطح معمول

ریسک
عرضه بازار به روال عادی

سناریو ۲

تولید با ظرفیت ۵۰٪
(سناریوی محتمل)

تولید داخلی
کاهش نسبی به دلیل محدودیت‌ها (مثلاً برق)

عرضه داخلی
افت قابل توجه

نیاز بازار
کماکان بالا

پیامد
افزایش رقابت و التهاب احتمالی

سناریو ۳

توقف کامل تولید
(سناریوی بحرانی)

تولید داخلی
صفر

عرضه داخلی
صفر

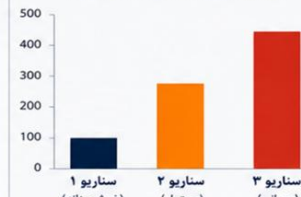
نیاز بازار
شوک کمبود و جهش قیمتی شدید

پیامد
وابستگی کامل بازار
به واردات

روند افزایش واردات و فشار ارزی

مقایسه میزان واردات موردنیاز (هزار تن)

روند افزایش ریسک و فشار ارزی

این سناریوها نشان می‌دهد:

هرچه بازگشت به ظرفیت تولید یا تأخیر یا کاهش همراه باشد، فشار مستقیم بر منابع ارزی افزایش می‌یابد.

سیاست‌گذاری ارزی و تجاری باید بر مبنای سناریوی دوم یا حتی سوم طراحی شود، نه حالت خوش‌بینانه.

بنابراین میبایست سازوکار ثبت سفارش پیش‌دستانه فعال شود تا فاصله زمانی بین بروز بحران و ورود کالا به حداقل برسد.

سناریوهای تولید و عرضه PET نساجی در شرایط عدم قطعیت

پیش‌بینی شرایط تولید و عرضه محصولات پتروشیمیایی PET

سناریو ۱

بازگشت کامل تولید
(حالت خوش‌بینانه)

تولید داخلی
۳۵۰ هزار تن

نیاز وارداتی
۱۰۰ هزار تن

فشار ارزی
در سطح معمول

ریسک
احتمال تأخیر در بازگشت کامل
ظرفیت تولید

سناریو ۲

تولید با ظرفیت ۵۰٪
(سناریوی محتمل)

تولید داخلی
۱۷۵ هزار تن

واردات موردنیاز
۲۷۵ هزار تن

افزایش نیاز ارزی
۲۰۳+ میلیون دلار

پیامد
سه برابر شدن فشار واردات PET
(نسبت به حالت عادی)

سناریو ۳

توقف کامل تولید
(سناریوی بحرانی)

تولید داخلی
صفر

واردات موردنیاز
۴۵۰ هزار تن

نیاز ارزی
بیش از ۵۰۰ میلیون دلار

پیامد
وابستگی کامل بازار
به واردات

روند افزایش واردات و فشار ارزی

مقایسه میزان واردات موردنیاز (هزار تن)

روند افزایش ریسک و فشار ارزی

این سناریوها نشان می‌دهد:

هرچه بازگشت به ظرفیت تولید یا تأخیر یا کاهش همراه باشد، فشار مستقیم بر منابع ارزی افزایش می‌یابد.

سیاست‌گذاری ارزی و تجاری باید بر مبنای سناریوی دوم یا حتی سوم طراحی شود، نه حالت خوش‌بینانه.

بنابراین میبایست سازوکار ثبت سفارش پیش‌دستانه فعال شود تا فاصله زمانی بین بروز بحران و ورود کالا به حداقل برسد.

فصل پنجم

محدودیت های ارزی و لزوم مدیریت بهینه منابع ارزی برای حفظ تولید و اشتغال در شرایط متأثر از جنگ

۵-۱- محدودیت های ارزی و چالش تامین مواد اولیه مورد نیاز

محدودیت ارزی و واژه های سهمیه ارزی، بهینه سازی مصارف ارزی و رفع تعهد ارزی و تالارهای مبادله ارزی متاثر از جنگ نیست و پیش از این نیز در بین صنعتگران، تولیدکنندگان و صادرکنندگان کشور مسبوق به سابقه بوده است و سیاست های ارزی متاثر از محدودیت منابع ارزی و شرایط متاثر از تحریم های بین المللی در نقل و انتقالات ارزی همواره گریبانگیر فعالین اقتصادی در کشور بوده است.

اما جنگ رمضان و آسیب های جدی به پتروشیمی ها و فولادی ها از یک سو منجر به کاهش چشمگیر درآمدهای ارزی گردید و از سوی دیگر برخی از محصولاتی که توسط این واحدها تولید و عرضه می شد باید از طریق واردات و با ارزیابی قابل ملاحظه ای صورت پذیرد. تاثیر غیر قابل انکار جنگ بر افزایش قیمت های جهانی نفت و مشتقات نفتی نیز مزید بر علت گردید تا ضمن کاهش درآمدهای ارزی کشور، مصارف ارزی نیز رشد قابل ملاحظه ای داشته باشد. در چنین شرایطی بدیهی است که باید منابع محدود ارزی با وسواس بیشتری مدیریت و برنامه ریزی گردد تا کالاهای مورد نیاز کشور با اولویت های حیاتی و ضروری و غیره تامین ارز گردند.

در زنجیره صنایع نساجی نیز اولویت ارزی از مواد اولیه خام پایه در ابتدای زنجیره آغاز می گردد و به مواد واسطه ای و کالاهای نهایی در انتهای زنجیره منتهی می گردد. صنعت نساجی بطور میانگین در سال های گذشته صادراتی در حدود ۶۰۰ میلیون دلار داشته است و در مقابل وارداتی در حدود دو میلیارد دلار که تقریباً نیمی از آن وارد واردات پارچه بی رویه و غیر ضرور بوده است و تقریباً با احتساب میانگین واردات سالیانه ۴۰۰ میلیون دلار ماشین آلات جزو صناعی است که در تامین بخشی از مواد اولیه خود به واردات وابسته می باشد (لازم به توضیح است که این مواد اولیه وارداتی در زنجیره ارزش صنعت نساجی به انواع نخ، پارچه، پوشاک و کالای خواب و منسوجات خانگی تبدیل می گردند و ضمن ایجاد ارزش افزوده بالا موجب ایجاد بیش از یک میلیون شغل در صنعت می شود).

ذیلاً پیش بینی های منابع ارزی دولت برای صنعت نساجی در شرایط متاثر از جنگ به شرح ذیل تشریح می گردد و رویکردهای متناسب با هر شرایطی نیز مورد تحلیل قرار می گیرد. لازم به ذکر است که نیاز ارزی صنعت نساجی در بخش مواد اولیه بدون احتساب پارچه در حدود یک میلیارد دلار در سال گذشته بوده است که این میزان با توجه به شرایط تولید و عرضه محصولات پتروشیمی در سال جاری متاثر از صدمات وارد شده به پتروشیمی ها تا دو میلیارد دلار برآورد می گردد.

الف: منابع ارزی به میزان سال گذشته موجود باشد

در سناریویی که تامین ارز از طریق بانک مرکزی و وزارت صمت امکان پذیر باشد و منابع ارزی در دسترس به اندازه سال گذشته باشد تمرکز اصلی بر تامین مواد اولیه استراتژیک خواهد بود. این مواد شامل چیپس پلی اتیلن ترفتالات (PET) و پلی پروپیلن، الیاف اکریلیک، الیاف پنبه، الیاف ویسکوز و پشم، رنگ و مواد کمکی به همراه قطعات تجهیزات مورد نیاز برای خطوط تولید، در اولویت اول قرار گیرند. در این حالت، اولویت واردات پارچه و محصول نهایی نسبت به سال گذشته کاهش یافته و تمرکز بر تقویت زنجیره تولید داخلی خواهد بود. با این وجود، برای تنظیم بازار و جلوگیری از نوسانات قیمتی، واردات اقلام ضروری مانند نخ یا پارچه با کیفیت مشخص، در صورت لزوم در بازه زمانی محدود و در سقف مجوزهای محدود صورت خواهد گرفت تا بازار تنظیم و از نوسانات قیمتی جلوگیری به عمل آید.

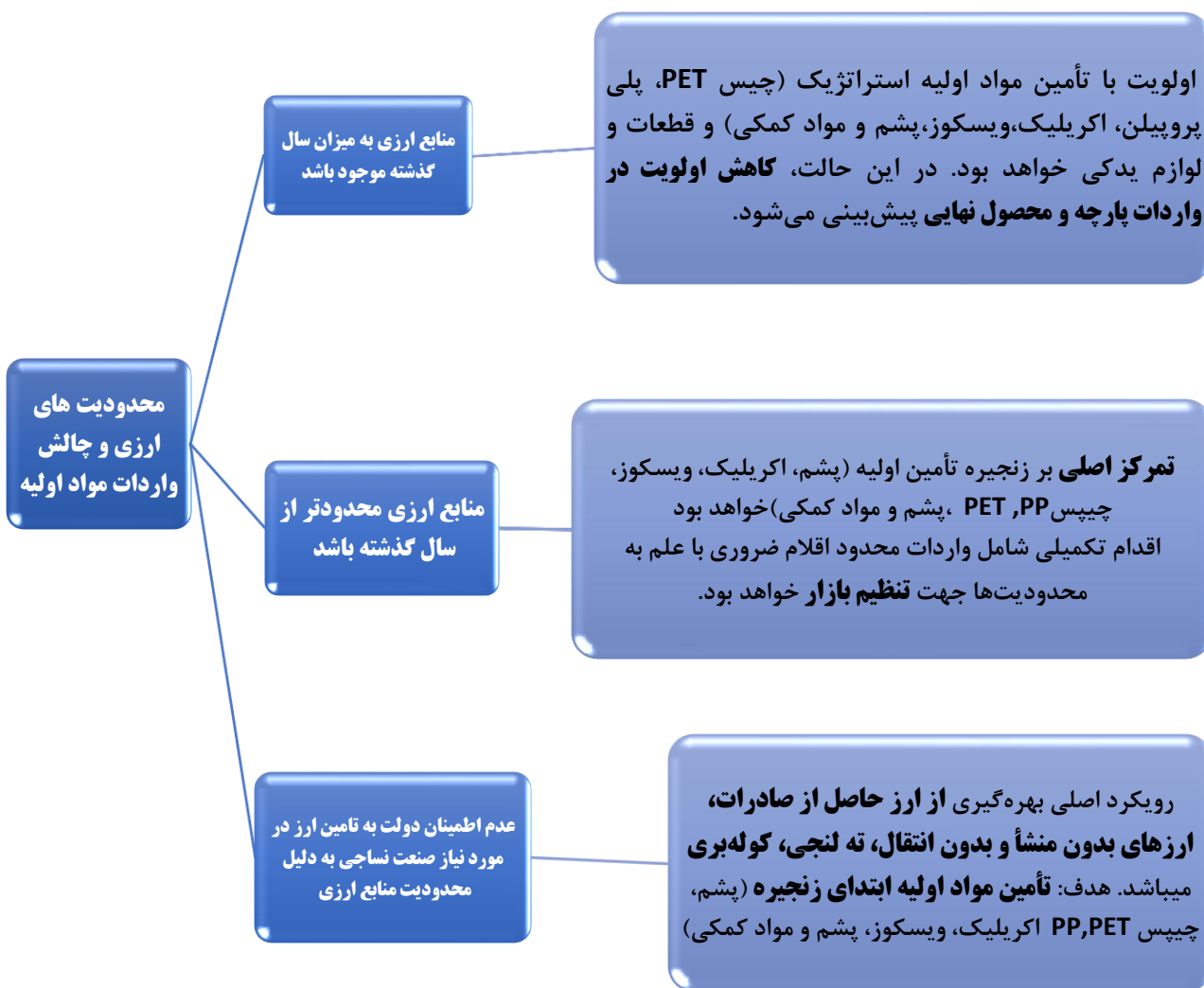
ب: منابع ارزی محدودتر از سال گذشته باشد (کاهش به میزان نصف یا ثلث سال گذشته)

در صورتی که حجم منابع ارزی به میزان قابل توجهی کاهش یابد، به طوری که به یک دوم تا یک سوم میزان سال گذشته برسد این وضعیت باید منجر به کاهش شدید واردات، به ویژه در بخش پارچه و محصول نهایی گردد و تمرکز اصلی در این شرایط بر زنجیره تامین اولیه و اولویت بخشی به واردات مواد اولیه خام پایه مانند پنبه، پشم، اکریلیک، ویسکوز و گرانول PP و PET و رنگ و مواد کمکی باشد تا حداقل نیازهای تولید داخلی

در ابتدای زنجیره تامین شود. همچنین، تلاش برای تنظیم بازار از طریق واردات محدود اقلام ضروری مانند نخ یا پارچه با مشخصات کیفی تعیین شده، با علم به محدودیت های شدید ارزی در بازه زمانی و سقف مجوز محدود صورت خواهد گرفت تا نوسانات قیمتی تا حد امکان کنترل شود و از بروز کمبودهای حاد جلوگیری به عمل آید.

ج: عدم اطمینان دولت به تامین ارز در مورد نیاز صنعت نساجی به دلیل محدودیت منابع ارزی

در شرایطی که منابع ارزی بانکی محدود است و دولت اطمینانی در تامین ارز مورد نیاز مواد اولیه این صنعت ندارد ضروری است که فرصت ها و بسته هایی را برای تامین سریع تر ارز مورد نیاز فراهم نماید لذا رویکرد اصلی تامین ارز باید بر بهره گیری از ارز حاصل از صادرات، ارزهای سپرده خود و دیگران و بدون منشا در رویه هایی مانند ملوانی و کوله بری متمرکز شود. این راهکارها به منظور جبران کمبود ارز و اولویت بخشی به مواد اولیه در ابتدای زنجیره تولید از جمله پنبه، پشم، اکریلیک، ویسکوز و چیپس PP و PET و رنگ و مواد کمکی اتخاذ خواهند شد و با عنایت به تراز منفی صادرات صنعت نساجی نسبت به واردات این صنعت بسیار ضروری است علاوه بر مساعدت های لازم در رفع تعهد ارزی صادرکنندگان صنعت، مساعدت هایی در خصوص واردات بدون انتقال ارز، واردات بدون منشا ارز از قانون ساماندهی تجارت ملوانی و کوله بری و همچنین بهره مندی از مجوزهای مازاد ارز صادراتی صورت پذیرد و مصوبات قانونی لازم برای این موارد از شورای عالی امنیت ملی اخذ گردد.

۵-۲- نهادها و دستگاه های دولتی و خصوصی مرتبط با چالش های صنعت متأثر از شرایط جنگ رمضان

حل چالش های اساسی در حوزه تامین مواد اولیه و تداوم تولید و حفظ اشتغال مستلزم هماهنگی و اقدام موثر نهادها و سازمان های دولتی و خصوصی است. این مجموعه پیشنهادات با رویکرد مبتنی بر زیست بوم ذینفعان صنعت نساجی تهیه شده است تا از طرح پیشنهادات تکراری و غیرواقع اجتناب گردد و در موضوعات مختلف منافع ذینفعان ملاحظه و تامین گردد و از ظرفیت های موجود در تسريع و تسهيل فرآیندهای ضروری و اخذ مجوزهای قانونی برای اصلاح رویه ها و دستورالعمل ها و مساعدت در جهت حفظ تولید و اشتغال استفاده گردد.

بسیار ضروری است هر یک از اجزای این اکوسیستم در جهت تامین منافع ملی کشور در شرایط متأثر از جنگ تحمیلی گام بردارند مردم کشور عزیزمان به عنوان مصرف کنندگان نهایی محصولات این صنعت حق دارند تا پوشاک و منسوجات مورد نیاز خود را با کیفیت و قیمت مناسب دریافت نمایند و زنجیره تولیدکنندگان این صنعت نیز موظفند رعایت انصاف و اخلاق

از ایجاد التهاب و تنش در تامین مواد اولیه زنجیره اجتناب ورزند هر چند که جامعه مصرف کنندگان کشورمان با لحاظ نمودن شرایط جنگی حاکم ناگزیر از صرفه جویی و ملاحظات مربوط به استفاده بهینه از منابع بخصوص انرژی و منابع مصرفی محدود می باشند.

همانطور که در مقدمه اشاره گردید بسیار ضروری است که اجزای مختلف این اکوسیستم آرایش جنگی خود را در مواجهه با چالش ها و محدودیت های متأثر از شرایط جنگی داشته باشند و با چالاکی و چابکی و سرعت بخشیدن به اتخاذ تصمیمات فنی و کارشناسی و بهینه در استفاده حداکثری از منابع و فرصت ها از آزمون و خطا و اتلاف انرژی و زمان در جهت حفظ روند تولید و اشتغال کوشا باشند.

بدون تردید شرایط متأثر از جنگ شرایط بسیار متفاوتی از روند عادی گذشته است و با اولویت دادن به نیازهای بخش تولید و صنعت و حذف قوانین و مقررات مزاحم و مخل تولید باید از فرصت های محدود موجود استفاده حداکثری برد.

با عنایت به شرایط فعلی و مجموعه مطالعات و بررسی های انجام شده بنظر میرسد باید مجموعه برنامه ریزی آتی برای حفظ روند مسیر و اشتغال صنعت باید در بازه چهار ماهه پیش رو و شش ماهه نیمه دوم سال برنامه ریزی موثر و کارآمدی را مبتنی بر چابکی و چالاکی در شرایط عدم قطعیت و ناپایداری احتمالی در نظر داشت در این بخش اهم مسائل و مشکلات و راه حل های پیشنهادی برای آن توسط اعضای انجمن ارائه میگردد. که در ویرایش های آتی تکمیل میشود.

فصل ششم

اهم چالش‌های مطروحه توسط اعضای انجمن صنایع نساجی ایران در شرایط متأثر از جنگ

راهکارها:

- ☒ هم‌افزایی و همکاری
- ☒ تسهیل تامین مالی
- ☒ ثبات در سیاست‌گذاری
- ☒ حمایت هدفمند
- ☒ تقویت بازارهای صادراتی

انجمن صنایع نساجی ایران
Iran Textile Industries Association

نمودار تهدیدات زنجیره تأمین کشور:

۶-۱- مسائل و مشکلات ارزی

شکاف شدید بین نیاز ارزی صنعت نساجی (که به دلیل کاهش تولید داخلی مواد پتروشیمیایی و افزایش نیاز واردات، از ۲ میلیارد دلار به حدود ۳ میلیارد دلار رسیده) و منابع ارزی قابل تخصیص (که احتمالاً نسبت به سال قبل به نصف کاهش یافته و به حدود ۱ میلیارد دلار رسیده است). این وضعیت، همراه با پیچیدگی‌های جدی در ثبت سفارش، بهینه سازی مصار ارزی، تخصیص و تأمین ارز و بی ثباتی نرخ ارز، فرآیند واردات مواد اولیه را مختل کرده و منجر افزایش قابل ملاحظه هزینه‌ها و به تبع آن قیمت تمام شده زنجیره می‌شود.

راه حل پیشنهادی

بانک مرکزی و وزارت امور اقتصادی و دارایی با مشارکت وزارت صمت و تشکل‌های بخش خصوصی باید با درک اهمیت استراتژیک صنعت نساجی در اشتغال‌زایی و صادرات، نسبت به ایجاد شفافیت و ثبات در شرایط ارزی و آگاهی بخشی به ذینفعان بخش خصوصی این صنعت بویژه تشکل‌های ملی زمینه ساز جلب مشارکت این بخش در نظام حکمرانی گردند. و با نگاه ویژه و کارشناسی به اولویت‌های ارزی زنجیره صنعت توجه نمایند. برای تأمین پایدار مواد اولیه حیاتی مانند چیپس پلی استر، پلی پروپیلن، اکریلیک، ویسکوز، پنبه، پشم و رنگ و مواد کمکی ضروری است و تأمین ارز مورد نیاز برای واردات این اقلام در اولویت قرار گیرد.

۶-۲- مشکلات تأمین مالی

کاهش ارزش پول ملی در سالهای اخیر بویژه در ماه‌های گذشته و سیاست‌های انقباضی بانکها در ارتباط با تولیدکنندگان و طرح‌های نا موفق تأمین اعتبار مولد زنجیره ای موید لزوم اصلاح حد اعتباری بانکها متناسب با تورم است سیاستی که علیرغم پیگیری‌های بخش خصوصی قبل از جنگ تحقق نشد باید پذیرفت که ثابت ماندن سقف تسهیلات بانکی در این شرایط به معنای دستور به تعطیلی خط تولید است. واحدهای تولیدی به دلیل اختلال بوجود آمده متاثر از کاهش ارزش پول ملی و نوسانات ارزی و شرایط متاثر از جنگ و مشکلات تأمین مواد اولیه، افزایش هزینه‌ها، کاهش نقدینگی و کاهش تقاضا و فروش در تأمین نقدینگی و حتی بازپرداخت تسهیلات بانکی دچار مشکل شده‌اند. بسیاری از واحدها خواهان افزایش مهلت بازپرداخت تسهیلات، امهال بدهی‌ها و تنفس در اقساط هستند متأسفانه با مصوبات اخیر چک‌های برگشتی به دلیل نگرانی‌های اصناف و بازاریان و عدم ایفای تعهدات افزایش یافته و این موضوع نه تنها اعتبار واحدها را نزد بانک‌ها کاهش میدهد بلکه مشکلات حقوقی و اجرایی برای آنها ایجاد میکند لذا ضروری است بانک مرکزی با همراهی وزارت اقتصاد و دارایی و نمایندگان بخش خصوصی پیشنهادات مطروحه در این خصوص را جامه عمل بپوشاند.

راه حل های پیشنهادی

- سقف تسهیلات و سرمایه در گردش بنگاه‌های تولیدی متناسب با نرخ تورم تولید کننده افزایش یابد.
- بانک مرکزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی و بانک‌های عامل به مشارکت بخش خصوصی باید سازوکاری برای امهال تسهیلات، افزایش دوره بازپرداخت، اعطای دوره تنفس برای واحدهای تولیدی طراحی و اجرا کنند.
- بانک مرکزی و قوه قضائیه می‌توانند با طراحی سازوکار حمایتی، برای مدیریت چک‌های برگشتی واحدهای تولیدی، مهلت‌های جبرانی یا ترتیبات ویژه‌ای در نظر بگیرند تا بنگاه‌ها از چرخه رسمی اقتصاد و تأمین مالی حذف نشوند.
- با مشارکت بخش خصوصی راهکارهای تأمین مالی تولید کنندگان بخصوص تأمین مالی در زنجیره‌های ارزش و تسهیل در بروات الکترونیکی مورد بازبینی و اصلاح قرار گیرد.

۶-۳- سازمان تأمین اجتماعی و مسائل و مشکلات مرتبط با آن

واحدهای تولیدی در شرایط کنونی با مشکلاتی در پرداخت به موقع حق بیمه تأمین اجتماعی مواجه هستند؛ افت نقدینگی، کاهش تولید و افزایش هزینه‌ها، بدهی‌های بیمه‌ای را تشدید کرده و منجر به جرایم، محدودیت در دریافت مفاصاحساب و اختلال در فعالیت رسمی و حساب‌های بانکی می‌شود. این در حالی است که سخت‌گیری در وصول حق بیمه، حتی در زمانی که واحدهای تولیدی در تلاش برای حفظ اشتغال، فشار مضاعفی بر تولید وارد می‌کند و نبود امکان تقسیط مؤثر یا امهال بدهی‌ها، بحران نقدینگی را وخیم‌تر کرده و ممکن است به تعدیل نیرو بینجامد. لازم است از توقف ارائه مفاصاحساب و قطع خدمات بیمه‌ای به دلیل بدهی معوق در شرایط جنگی کنونی جلوگیری شود تا چرخ تولید از حرکت باز نایستد و نباید فراموش کرد هر گونه همراهی با بخش خصوصی در امهال بدهی‌ها و تسهیل شرایط از بیکاری پرسنل و تحمیل هزینه‌های هنگفت بیمه بیکاری به سازمان جلوگیری می‌کند. همچنین مشکلات مربوط به مشاغل سخت و زیان‌آور که سالهاست گریبان تولیدکنندگان این صنعت را گرفته است باید مورد اصلاح و بازبینی قرار گیرد.

راه حل پیشنهادی

پیشنهاد می‌شود سازمان تأمین اجتماعی نسبت به امهال بدهی، تقسیط بلندمدت و بخشودگی جرایم واحدهای تولیدی آسیب‌دیده اقدام کند. همچنین، وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی باید با ارائه بسته‌های حمایتی بیمه‌ای، به حفظ اشتغال یاری رساند. در زمینه مشاغل سخت و زیان‌آور، لازم است این دو نهاد با همکاری یکدیگر، بسته‌های حمایتی برای کاهش موقت یا تقسیط هزینه حق بیمه اضافی تدوین نمایند و حتی امکان کاهش این نرخ را برای دوره‌ای مشخص فراهم آورند، البته با رعایت کامل چارچوب‌های نظارتی و تضمین تداوم پوشش بیمه‌ای کارگران. لازم به توضیح است که واحدهای تولیدی نیز با در نظر گرفتن شرایط خاص سازمان تأمین اجتماعی در دوران جنگ تمام تلاش خود را برای پرداخت وجوه مربوط بعمل می‌آورند تا نقش خود در این اکوسیستم را بخوبی ایفا نمایند.

۶-۴- سازمان امور مالیاتی و لزوم توجه ویژه به مودیان مالیاتی

طبیعی است که واحدهای تولیدی در شرایط افت نقدینگی و افزایش هزینه تمام‌شده، در پرداخت مالیات با مشکل مواجه می‌شوند و انباشت بدهی مالیاتی و جرایم دیرکرد، فشار مضاعفی بر بنگاه‌ها وارد می‌کند. در شرایطی که بنگاه برای تأمین مواد اولیه و حفظ اشتغال درگیر بحران است، فشار مالیاتی می‌تواند به کاهش بیشتر تولید یا توقف فعالیت منجر شود از آنجا که سازمان امور مالیاتی بعنوان شریک اجتماعی تولیدکنندگان و فعالین اقتصادی در سود آن‌ها سهیم است بسیار ضروری است که نقش و وظیفه ذاتی خود به عنوان شریک را در این روزهای سخت ایفا نماید.

راه حل پیشنهادی

سازمان امور مالیاتی کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی باید برای واحدهای تولیدی آسیب‌دیده، تقسیط بدهی مالیاتی، امهال پرداخت، و بخشودگی جرایم دیرکرد را در دستور کار قرار دهند. لازم است در ارزیابی مالیاتی این واحدها، شرایط ویژه پس از جنگ، اختلال در زنجیره تأمین و جهش هزینه‌های تولید لحاظ شود. سیاست مالیاتی باید در این شرایط با رویکرد حفظ تولید و اشتغال تنظیم شود، نه صرفاً وصول حداکثری کوتاه‌مدت و بدیهی است تولیدکنندگان محترم نیز به وظایف و نقش سازمان در وصول مطالبات برای جبران کسری‌های بودجه‌ای به خوبی واقفند.

۵-۶- چالش های نظارت قضایی و بازرسی

با هدف تنظیم بازار و مقابله با احتکار، دادستانی و نهادهای نظارتی به سراغ بررسی انبار مواد اولیه واحدهای تولیدی می‌روند. این موضوع از طرفی باعث نگرانی تولیدکنندگان، نااطمینانی در نگهداری موجودی ایمن، و اختلال در برنامه‌ریزی تأمین مواد اولیه می‌شود و از سویی دیگر ضروری است که مطابق قانون با احتکار و گران فروشی و ایجاد التهاب قیمتی در بازار مبارزه گردد در شرایط بی‌ثباتی بازار و اختلال واردات، واحدها ناچارند برای تداوم تولید، بخشی از مواد اولیه را برای دوره‌ای ذخیره کنند که روند نامتناسب برخورد با این موضوع می‌تواند تولید را مختل کند.

راه حل پیشنهادی

- دادستانی، وزارت صمت و نهادهای نظارتی باید میان احتکار سوداگرانه و ذخیره عملیاتی مورد نیاز تولید تفکیک قائل شوند و از ظرفیت‌ها تشکل‌های بخش خصوصی در این حوزه استفاده گردد.

- لازم است ضوابط شفاف برای تشخیص میزان متعارف موجودی مواد اولیه بر اساس ظرفیت تولید، مدت زمان دوره تأمین، شرایط حمل‌ونقل و ریسک‌های بازار تدوین شود و رسانه‌های طراحی شده توسط وزارت صمت با جدیت دنبال گردد.

- وزارت صمت باید مرجع اصلی تشخیص نیاز واقعی واحدها به میزان مواد اولیه باشد و این ارزیابی را به مراجع نظارتی اعلام کند همچنین پیشنهاد می‌شود سازوکار مشترکی بین دادستانی، وزارت صمت و تشکل‌های صنعتی ایجاد شود تا پیش از هر اقدام قضایی، وضعیت واحد تولیدی به‌صورت کارشناسی بررسی گردد لذا هدف تنظیم بازار باید به‌گونه‌ای دنبال شود که جریان تولید مختل نشود و بنگاه‌ها به دلیل نگهداری موجودی متعارف، در معرض برخورد های بازدارنده قرار نگیرند.

۶-۶- چالش های واردات و پرداخت‌های ارزی

- در شرایط کنونی کشور های خارجی به علت عدم قطعیت‌های موجود بدلیل شرایط متاثر از جنگ و ریسک‌های مرتبط با مبادلات بانکی و ارزی با ایران، و تحریم‌های بین‌المللی تمایلی به پذیرش روش‌های سابق پرداخت (مانند اعتبار اسنادی یا ال‌سی) ندارند و اصرار بر دریافت کامل وجه پیش از حمل دارند. فرآیندهای پیچیده، محدودیت‌ها و ریسک‌های موجود در شبکه بانکی و صرافی‌ها، نقل و انتقالات ارزی را دشوار و پرهزینه کرده است.

- بحران کارمزد جابجایی پول و ریسک سوخت پول که در شرایط فعلی، بسیاری از حواله‌های ارزی بخش خصوصی به دلیل شرایط جنگی در بانک‌های واسطه بلوکه شده یا باریسک برگشت ناپذیری مواجه است از جمله مشکلاتی است که توسط اعضای انجمن مطرح شد. -همچنین در موارد بدون انتقال ارز که تراکنش‌های ارزی بدون صدور فاکتور رسمی انجام می‌شود، واحدهای واردکننده با ریسک جدی در مواجهه با سازمان امور مالیاتی مواجه می‌شوند. این سازمان در زمان بررسی اسناد مالی و گمرکی، نبود فاکتور رسمی را به عنوان تخلف یا حتی قاچاق تلقی کرده و ممکن است منجر به جرایم سنگین، توقیف کالا یا ارز، و مشکلات حقوقی برای شرکت شود.

- استفاده از ظرفیت عبور موقت برای ورود مواد اولیه، سازمان توسعه تجارت ایران و گمرک جمهوری اسلامی ایران باید رویه‌های مرتبط با عبور موقت را برای تسهیل ورود مواد اولیه بازنگری کرده و موانع اجرایی آن را رفع نمایند.

- تسهیل استفاده از برات وصولی ارزی و سازوکار بدون انتقال ارز توسط بانک مرکزی با همکاری وزارت امور اقتصادی و دارایی برای اقلام اساسی چپس پلی استر و پلی پروپیلن، پنبه و ویسکوز، اکریلیک، پشم و رنگ و مواد کمکی صورت گیرد.

راه حل پیشنهادی

پیشنهاد میگردد بانک مرکزی با همکاری سایر نهادهای ذی ربط، تلاش کند تا با ایجاد کانال های امن و پایدار برای مبادلات ارزی، ریسک کار با ایران را برای طرف های خارجی کاهش دهد و از فرصت های تهاتر در پیمان های منطقه ای بهره گیرد.

ریسک جابجایی پول به عنوان یک هزینه قابل قبول مالیاتی و تولیدی به رسمیت شناخته شود. در حال حاضر نهادهای نظارتی این هزینه های اضافی را (که ناشی از شرایط کشور است نه سوء مدیریت صنعتگر) قبول نمیکند و آن را تخلف می شمارند. سازمان امور مالیاتی و گمرک باید با همکاری وزارت صمت، چارچوب مشخصی برای پذیرش اسناد پرداخت ارزی تدوین کنند تا از مشکلات ناشی از تراکنش های بدون فاکتور رسمی جلوگیری شود تا واردکنندگان برای ارائه مستندات کافی در خصوص منشأ ارز و نحوه پرداخت دچار مشکل نشوند.

۶-۷- مسائل مرتبط با تجارت خارجی

شرایط متاثر از جنگ در منطقه خلیج فارس منجر به توقف محموله های صادراتی و وارداتی در گمرکات و بازگشت کالا به مبدا شده است. این وضعیت هزینه های سنگینی از قبیل انبارداری، حمل و نقل برگشتی و افت کیفیت کالا را بر صادرکنندگان تحمیل می کند. علاوه بر این، مشکلات اخیر در روابط با برخی کشورهای عربی، که ریشه در مسائل منطقه ای دارد، موجب اختلال در مسیرهای تجاری و صادراتی به این منطقه مهم شده است. این اختلالات و ناتوانی در ارسال به موقع کالا، این خطر جدی را ایجاد کرده که فرصت های صادراتی از دست برود و کشورهای رقیب جایگزین ایران در بازارهای هدف شوند، که این امر به تضعیف اعتبار تجاری و سهم بازار ایران آسیب می زند. همچنین محدودیت ۱۵ ماهه برای استفاده از کوتاژهای صادراتی جهت واردات، فشار مضاعفی بر صادرکنندگان وارد کرده است؛ زیرا در صورت عدم استفاده از این ظرفیت در مهلت مقرر، امکان بهره گیری از آن از بین می رود و بخشی از ابزارهای جبرانی و تجاری صادرکنندگان عملاً بلااستفاده می ماند.

راه حل پیشنهادی

برای بهبود وضعیت صادرات و حفظ جایگاه ایران در بازارهای بین المللی، پیشنهاد می شود سازمان توسعه تجارت با تدوین و اجرای سازوکارهای حمایتی مالی و اعتباری، به صادرکنندگانی که محموله هایشان متوقف شده و متحمل هزینه های اضافی شده اند، یاری رساند و همچنین با بازنگری در مقررات مربوط به کوتاژهای صادراتی، انعطاف پذیری بیشتری در استفاده از آن ها برای واردات ایجاد کند. در همین راستا، صندوق ضمانت صادرات ایران می تواند با فعال سازی پوشش های بیمه ای مناسب برای ریسک های تأخیر و توقف محموله ها و تسهیل فرآیند جبران خسارات، اطمینان خاطر بیشتری به فعالان اقتصادی بدهد. وزارت صنعت، معدن و تجارت نیز با پیگیری شناسایی و تسهیل مسیرهای جایگزین صادراتی، به ویژه به سمت کشورهای عربی، و رفع موانع گمرکی و لجستیکی، و همچنین با ارائه حمایت های لازم به واحدهای تولیدی به حفظ توان تولید و صادرات کمک نماید. علاوه بر این، وزارت امور خارجه با رایزنی های دیپلماتیک سطح بالا، پیگیر رفع موانع سیاسی و تضمین روابط تجاری پایدار و روان با کشورهای هدف خواهد بود. این اقدامات هماهنگ، به حفظ توان رقابتی و پایداری صادرات کشور کمک شایانی خواهد کرد.

۶-۸- چالش های لجستیکی و تغییر مسیرهای واردات

جنگ در خلیج فارس و تغییرات ژئوپلیتیکی، ایران را وادار به یافتن مسیرهای جایگزین برای واردات کرده است. قطع همکاری های تجاری با امارات، لزوم استفاده از مسیرهایی مانند بندر سلطان قابوس در عمان یا روش های "Re-export" از این کشور را برای تسهیل فرآیندهای بانکی و کاهش هزینه ها ضروری ساخته است همچنین مسیرهای زمینی و ریلی نیز مورد توجه قرار گرفته اند؛ از جمله مسیر ترکیه (مرسین) و مسیرهای زمینی و ریلی از پاکستان (بنادر گوادر، کراچی و کراچی به مرزهای گبد و تفتان). با این حال، مسیرهای زمینی از پاکستان با چالش جدی توقیف کالا به مدت

طولانی (۶۰ روز) در صورت بروز هرگونه مشکل مواجه هستند که نیازمند برنامه‌ریزی دقیق و مدیریت ریسک قوی است. مسیر ریلی از طریق سرخس به چین نیز با ظرفیت اسمی ۱۰ میلیون تن در سال، در حال حاضر تنها ۲.۸ میلیون تن کالا را جابه‌جا می‌کند و با چالش اصلی "نبود بار برگشتی" از چین به ایران روبرو است. علی‌رغم مزایای بالقوه در کاهش هزینه حمل‌ونقل نسبت به مسیرهای دریایی، این مسیرها نیز با زمان‌بر بودن و پیچیدگی‌های لجستیکی همراه هستند. بندر القصر در عراق نیز به عنوان یکی دیگر از نقاط اتصال احتمالی در نظر گرفته می‌شود.

راه حل پیشنهادی

برای مقابله با این چالش‌ها، هماهنگی بین‌بخشی و اقدامات مشخصی تعریف شده است. وزارت راه، وزارت امور خارجه و سازمان توسعه تجارت مسئول رایزنی با پاکستان برای ایجاد یک کریدور حمل‌ونقل پایدار چین-پاکستان-ایران، تضمین عبور کالا و کاهش ریسک توقیف هستند. همچنین، پیشنهاد میشود این نهادها با عمان برای تسهیل حمل دریایی و کاهش ریسک بانکی و بیمه‌ای توافقات لازم را انجام دهند. وزارت راه و شهرسازی، سازمان بنادر و دریانوردی، و شرکت راه‌آهن وظیفه یافتن بهینه‌ترین مسیرها و تقویت زیرساخت‌ها را بر عهده دارند. وزارت امور اقتصادی و دارایی و بیمه مرکزی باید در جهت حمایت از پوشش بیمه War Risk با نرخ مناسب و تسریع جبران خسارات گام بردارند. گمرک جمهوری اسلامی ایران مسئول شفاف‌سازی و تسریع رویه‌های گمرکی برای کاهش هزینه‌های دموراژ و اولویت‌بخشی به ترخیص کالاهای با تاریخ انقضا است استفاده بهینه از ظرفیت‌های قانون ساماندهی تجارت ملوانی و کولبری در جهت تامین مواد اولیه بجای ورود محصول نهایی و همچنین برنامه ریزی برای فعال سازی بازارچه های مرزی و بهره مندی از پتانسیل مناطق آزاد در جهت تامین مواد اولیه و توسعه صادرات ضروری است.

۶-۹- ناترازی انرژی و مشکلات تامین برق مورد نیاز

اگرچه هزینه های انرژی سهم بزرگی در قیمت تمام شده واحد های تولیدی ندارد اما در برخی از حلقه های زنجیره نظیر رنگرزی، چاپ و تکمیل و تولیدات الیاف و نخ تامین انرژی پایدار بسیار ضروری است. افزایش نزدیک به ۳۰۰ درصدی هزینه‌ها در فاصله سال‌های ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۴، فضای تولید را از هرگونه ثبات و امکان برنامه‌ریزی مؤثر محروم کرده است؛ به‌گونه‌ای که فعال اقتصادی امروز قادر به پیش‌بینی قیمت تمام‌شده محصولات خود حتی در افق شش‌ماهه نیست. افزایش نرخ سوخت نیروگاه‌ها از ۲۵۰ به ۲۷۰۰ ریال، اگرچه در راستای واقعی سازی هزینه های انرژی است ولی از سویی به معنای انتقال مستقیم ناترازی مالی و کسری‌های دولت به بخش تولید است؛ در حالی که صنعت نقشی در شکل‌گیری این ناترازی‌ها نداشته است. ضمن اینکه حتی در شرایط قطعی برق و عدم تحویل انرژی، صنایع ملزم به پرداخت هزینه ترانزیت هستند؛ بدین معنا که تولیدکننده برای خدمتی که دریافت نکرده نیز هزینه پرداخت می‌کند فرمول‌های محاسباتی برای هزینه برق و ابهامات مربوط به این موضوع در سال‌های اخیر یکی از موضوعات مورد پیگیری بخش خصوصی پیش از جنگ بوده است.

اخیراً صنایع بعضاً ملزم به خرید برق با نرخ‌های بالاتر از تابلوی سبز شده‌اند، در حالی که توسعه انرژی‌های تجدیدپذیر اساساً در حیطه وظایف سیاست‌گذار و متولیان زیرساختی کشور قرار دارد. از سوی دیگر، واحدهای تولیدی علاوه بر تحمل خسارات ناشی از قطعی برق و افت کیفیت انرژی، با جرایم مرتبط با توان راکتو و دیماند نیز مواجه‌اند؛ جرایمی که منشأ آن ناپایداری شبکه است، نه عملکرد صنعت.

در شرایطی که دولت نرخ سوخت نیروگاهی را تا ۹۸۰ درصد افزایش داده و هزینه آن را از تولیدکننده دریافت می‌کند و هم‌زمان تولیدکننده را ملزم به خرید برق از بورس سبز با قیمت بالاتر می‌سازد، در مرحله فروش محصول با اعمال سیاست‌های قیمت‌گذاری دستوری، امکان جبران این هزینه‌ها را از صنعت سلب می‌کند. علاوه بر هزینه سوخت نیروگاهی، هزینه ترانزیت، جرایم ناشی از نوسانات و ناترازی شبکه، اثر تصاعدی مالیات و عوارض (از جمله ECA) و افزایش نرخ پایه برق نیز بر دوش تولیدکننده تحمیل می‌شود. با افزایش نرخ‌های انرژی، مالیات بر ارزش افزوده و سایر عوارض نیز به‌صورت خودکار افزایش یافته و عملاً نوعی «مالیات بر تورم انرژی» از بخش تولید اخذ می‌گردد.

۱. ضروری است در شرایط جنگی یا هزینه های تبعی برق، اعم از سوخت نیروگاهی و خرید از تابلوی سبز، تثبیت و فریز شود؛ یا در مقابل، به صنعت اجازه داده شود متناسب با تورم نهاده های انرژی نسبت به اصلاح و تعدیل قیمت محصولات خود اقدام کند. تداوم وضعیت فعلی، بدون اعمال یکی از این دو راهکار، عملاً به تضعیف توان تولید و کاهش پایداری فعالیت های صنعتی منجر خواهد شد.
۲. فرمول محاسبه هزینه ترانزیت برق باید اصلاح شود؛ به گونه ای که مبنای پرداخت، صرفاً میزان برق تحویلی واقعی باشد، نه ظرفیت اسمی قرارداد. دریافت هزینه بر مبنای ظرفیتی که عملاً تحویل نشده، فاقد توجیه فنی و اقتصادی است.
۳. اخذ جرایم غیر عملیاتی از جمله جریمه های توان راکتیو و دیماند در ماه هایی که واحدهای صنعتی یا مقطعی یا محدودیت اجباری برق مواجه اند، باید فوراً متوقف شود. تحمیل جریمه در شرایطی که امکان بهره برداری پایدار از ظرفیت وجود ندارد، مغایر با اصول انصاف قراردادی است.
۴. اجرای مصوبه افزایش تعرفه برق صنعتی تا زمان ایجاد ثبات نسبی در بازار ارز متوقف گردد. وارد کردن هم زمان شوک ارزی و شوک انرژی به بخش تولید، فشار مضاعفی بر صنعت وارد کرده و ریسک توقف یا کاهش ظرفیت تولید را افزایش می دهد.
۵. در صورت افزایش ۴۵ درصدی تعرفه برق، دولت و نهادهای ذی ربط موظف به ارائه گزارش شفاف از بازدهی نیروگاه ها و شاخص های پایداری شبکه هستند. هرگونه افزایش قیمت باید با بهبود متناسب در کیفیت تأمین انرژی، کاهش خاموشی ها و ارتقای بهره وری شبکه همراه باشد؛ نه آنکه صنعت هم زمان هزینه بیشتری پرداخت کند و با ناپایداری بیشتری نیز مواجه شود.

۶-۱۰- چالش های متاثر از اقتصاد کلان و کوچک شدن سبد خانوار در صنعت

در شرایط کنونی، صنعت نساجی و پوشاک با اثر مضاعف دو شوک هم زمان مواجه است: نخست، کوچک شدن سبد مصرف خانوار در نتیجه تورم و کاهش قدرت خرید، و دوم، تشدید این روند در فضای جنگی که معمولاً با نااطمینانی، احتیاط بیشتر در مصرف، و جابه جایی اولویت های خرید به سمت کالاهای ضروری همراه می شود. در چنین وضعی، سهم اقلام غیر ضروری از سبد هزینه خانوار کاهش یافته و تقاضا برای محصولات نساجی افت می کند. از سوی دیگر، خانوارها خریدهای خود را به سمت کالاهای حیاتی تر مانند خوراک، دارو، اقلام بهداشتی و نیازهای فوری معطوف می کنند و همین امر موجب کاهش گردش تقاضا در بخش نساجی می شود.

تأثیر تورم بر سبد هزینه خانوار ایرانی با تمرکز بر پوشاک و خوراکی (اسفند ۱۴۰۴)

گزارش مرکز آمار ایران در اسفند ۱۴۰۴ نشان می دهد که تورم ۷۱.۸ درصدی، منجر به تغییر چشمگیر در اولویت بندی هزینه های خانوار ایرانی و شیفت تقاضا به سمت کالاهای اساسی شده است.

مقایسه آماری تورم پوشاک و خوراکی:

تورم گروه خوراکی: ۱۱۲.۵ درصد. این رقم بالا نشان دهنده رشد شدید قیمت ها در کالاهای مصرفی روزمره و اساسی است. خانوارها حتی با وجود این جهش قیمتی، ناچارند بخش عمده درآمد خود را صرف تأمین تغذیه کنند، زیرا حذف این گروه از سبد خرید بسیار دشوار است. تداوم این روند، منجر به تورم سهرقمی در این بخش شده است.

تورم گروه پوشاک و کفش: ۵۶.۹ درصد.

شکاف معنادار در اولویت بندی: فاصله حدود ۵۵ درصدی بین تورم خوراکی و تورم پوشاک، نشان دهنده تغییر شکل سبد هزینه های خانوار است. خانوار ایرانی با اولویت بندی تأمین نیازهای اولیه (خوراک)، بودجه کمتری را به خرید پوشاک و کفش اختصاص می دهد.

کاهش تقاضا در صنعت نساجی و پوشاک: پوشاک جزو کالاهای با کشش قیمتی بالا محسوب می شود؛ یعنی افزایش قیمت منجر به کاهش شدید تقاضا می شود. کاهش تقاضا در بازار پوشاک باعث شده تا فروشندگان توانایی اعمال قیمت گذاری مشابه با بخش خوراکی را نداشته باشند. آمارهای ۱۰ ساله نیز کاهش ۲۰ تا ۳۰ درصدی خرید پوشاک و کفش را تایید می کنند.

انعکاس در بازار: مشاهدات میدانی نشان می‌دهد که واحدهای عرضه‌کننده اقلام خوراکی (مانند سوپرمارکت‌ها) با وجود کاهش حجم خرید هر خانوار، همچنان مشتریان خود را حفظ کرده‌اند، اما فروشگاه‌های پوشاک با کاهش محسوس تردد و تقاضا مواجه هستند. این تغییر الگوی مصرف، پیامدهای مستقیمی برای واحدهای تولیدی، شبکه توزیع و بازار فروش این صنعت به همراه دارد. کاهش تقاضا می‌تواند منجر به افت فروش، افزایش موجودی انبار، فشار بر نقدینگی بنگاه‌ها و در برخی موارد کاهش ظرفیت تولید یا تعویق سفارش‌ها شود. در عین حال، با توجه به شرایط ویژه کشور، ممکن است بخشی از تقاضا به سمت کالاهای کم‌هزینه‌تر، بادوام‌تر و کاربردی‌تر در حوزه نساجی جابه‌جا شود؛ بنابراین بازار به‌طور کامل حذف نمی‌شود، بلکه از نظر ترکیب و اولویت مصرف دچار تغییر می‌گردد.

راه حل های پیشنهادی

برای مدیریت این وضعیت، لازم است وزارت صمت، سازمان حمایت، اتاق‌های بازرگانی و تشکلهای صنفی و صنعتی نساجی، روند تغییر تقاضا را به‌صورت مستمر پایش کنند و متناسب با آن، سیاست‌های تولید، توزیع و قیمت‌گذاری را بازتنظیم نمایند. همچنین پیشنهاد می‌شود واحدهای تولیدی به سمت تولید اقلام ضروری‌تر، محصولات اقتصادی‌تر و بسته‌بندی‌های کم‌هزینه‌تر حرکت کنند و در عین حال، برای جلوگیری از رکود عمیق در زنجیره نساجی، تحریک تقاضا و مشوق‌هایی برای حفظ تولید، تأمین مواد اولیه و تثبیت بازار در نظر گرفته شود. از منظر سیاستی، حمایت هدفمند از تولیدکنندگان، تسهیل ترخیص مواد اولیه، و مدیریت موجودی‌ها می‌تواند از تشدید آثار منفی این تغییر در الگوی مصرف جلوگیری کند. جایگزینی مصرف کالای ایرانی بجای کالای مشابه خارجی از جمله راهبردهایی است که باید در این شرایط مورد توجه ویژه قرار گیرد. جایگزینی یک میلیارد دلار پارچه خارجی و سه میلیارد دلار پوشاک قاچاق با کالای ایرانی می‌تواند تضمین گسترده جریان تولید در زنجیره صنعت نساجی و پوشاک به عنوان فرصت شکوفایی تولید داخل باشد.

۶-۱۱- نقش رسانه ها در حمایت از تولید در شرایط جنگی

در شرایط جنگی، نقش رسانه‌ها و نهادهای ارتباطی دولتی از اطلاع‌رسانی عمومی فراتر رفته و به یک ضرورت راهبردی برای مدیریت افکار عمومی، حفظ انسجام اجتماعی و افزایش تاب‌آوری جامعه تبدیل می‌شود. گسترش شایعات، ناهماهنگی در انتشار اخبار و بزرگ‌نمایی کمبودها می‌تواند به تشدید اضطراب عمومی، بروز رفتارهای هیجانی در سطح جامعه و بازار، هجوم ناگهانی به خرید اقلام ضروری، تضعیف پایه‌های اعتماد عمومی، و نهایتاً اختلال در نظم و ثبات اجتماعی دارند. بر این اساس، لازم است نظام رسانه‌ای کشور با رویکردی هماهنگ، دقیق، به‌موقع و مبتنی بر مستندات معتبر عمل نماید. در این چارچوب، سازمان صدا و سیما مسئولیت محوری در اطلاع‌رسانی عمومی و مدیریت محتوای رسانه‌ای دارد. تقویت مرجعیت خبری، تولید و پخش اخبار مستند و به‌هنگام، و ارائه برنامه‌های تبیینی متناسب با شرایط بحران از جمله الزامات این نقش است. همچنین ضروری است با جلوگیری از ایجاد خلأ اطلاعاتی، امکان تغذیه افکار عمومی از منابع غیررسمی و شایعات کاهش یابد. در کنار آن، انتشار پیام‌های اطمینان‌بخش و امیدآفرین، تمرکز بر اطلاع‌رسانی دقیق درباره وضعیت کالاهای اساسی و خدمات عمومی، و طراحی برنامه‌هایی که روحیه ملی و رفتارهای مسئولانه اجتماعی را تقویت کند، به کاهش تنش روانی و افزایش همبستگی اجتماعی منتهی خواهد شد.

در سطح راهبری و هماهنگی کلان، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی وظیفه تنظیم‌گری، سیاست‌گذاری و مدیریت هماهنگی میان رسانه‌های مکتوب، خبرگزاری‌ها، پایگاه‌های خبری و بخش‌های مرتبط فرهنگی را بر عهده دارد. این وزارتخانه می‌بایست با تدوین چارچوب‌ها و دستورالعمل‌های مشخص برای اطلاع‌رسانی در بحران، از انتشار پیام‌های متناقض یا التهاب‌آفرین جلوگیری کرده و یک «خط پیام واحد» در سطح جامعه ایجاد نماید. همچنین رصد مستمر فضای فرهنگی و رسانه‌ای، شناسایی جریان‌های مخرب و برخورد محتوایی و نظارتی با روایت‌های فاقد اعتبار، از اقدامات ضروری در این دوره است. به‌منظور تحقق اهداف فوق، لازم است هماهنگی بین‌بخشی و میان نهادهای مسئول به شکل نظام‌مند برقرار گردد. ایجاد سازوکارهای پایش مستمر افکار عمومی، پاسخ‌گویی سریع به اخبار نادرست، و تدوین پروتکل‌های اطلاع‌رسانی بحران، ضمن کاهش دامنه شایعات، به افزایش اعتماد عمومی و کنترل رفتارهای هیجانی کمک می‌کند.

۶-۱۲- سیاست‌های تأمین و واردات مواد اولیه استراتژیک صنعت نساجی با اولویت ویژه

- اولویت‌بندی در تأمین و واردات: اولویت‌بندی باید از مواد اولیه پایه و ابتدای زنجیره تأمین آغاز شود. این شامل مواد اولیه اصلی مانند چیپس PP و PET، اکریلیک، ویسکوز، پنبه، پشم و همچنین برخی رنگ‌ها و مواد کمکی ضروری است.
- واردات تعاونی یا تجمیعی: برای چیپس PET، پیشنهاد می‌شود سازوکار واردات تعاونی پیاده‌سازی شود؛ به این صورت که یک شرکت، ظرفیت واردات مورد نیاز چند شرکت دیگر را تجمیع و به صورت یکپارچه انجام دهد. این امر باعث کاهش هزینه‌های حمل، گمرکات و ارزی خواهد شد همچنین واردات مواد اولیه مستقیماً توسط واحدهای تولیدی مصرف‌کننده صورت پذیرد، نه از طریق واسطه‌هایی که ممکن است موجب بالا رفتن قیمت شوند.
- واردات چیپس PET (و در صورت نیاز گرانول PP و رنگ و مواد کمکی) باید به صورت اولویت‌دار از طریق دفتر صنایع شیمیایی پیگیری شود تا فرآیند ثبت سفارش و تخصیص و تأمین ارز آن تسریع گردد.
- توجه به تاریخ انقضا و ماندگاری: در فرآیند واردات، به ویژه برای برخی اقلام، باید به تاریخ انقضا و مدت زمان ماندگاری بار در گمرک توجه ویژه شود تا از بروز مشکلات و هزینه‌های اضافی جلوگیری گردد.
- ممنوعیت صادرات اقلام کلیدی: به منظور تأمین نیاز صنایع داخلی و کمک به واحدهای تولیدی، صادرات برخی محصولات پتروشیمیایی برای مدت زمان محدود ممنوع شود. همچنین، با ممنوع شدن صادرات پری‌فرم و ورق نیز از مواد بازیافتی و پرک میتوان برای چرخه‌های بعدی تولید (مانند ذوب و بازیافت) در داخل کشور مورد استفاده قرار گیرند و به چرخه اقتصاد داخلی کمک کنند.
- پیگیری برات وصولی ارزی برای اقلام استراتژیک: برای تأمین پایدار مواد اولیه حیاتی مانند ویسکوز، پنبه، پشم، اکریلیک، و پلی استر، رنگ و مواد کمکی پیگیری وصولی ارزی و تأمین ارز مورد نیاز برای واردات این اقلام باید در اولویت قرار گیرد.
- اصلاح سیاست‌های تعرفه‌ای: هزینه بالای حقوق ورودی برای مواد اولیه خام که مستقیماً بهای تمام‌شده تولید را افزایش می‌دهد. وزارت صمت، گمرک جمهوری اسلامی ایران، و هیئت وزیران مسئول بررسی و اجرای کاهش یا حذف حقوق گمرکی و سود بازرگانی برای مواد اولیه خام نساجی به منظور کاهش فوری بهای تمام‌شده تولید.
- وضع تعرفه‌ها یا ممنوعیت صادراتی برای مواد اولیه اساسی که مانع گردش بهینه مواد در زنجیره می‌شود.
- اصلاح محدودیت کوتاژهای صادراتی: محدودیت ۱۵ ماهه برای استفاده از کوتاژهای صادراتی جهت واردات، در شرایط جنگ و اختلال لجستیک، عملاً بسیاری از صادرکنندگان را از چرخه واردات مواد اولیه خارج می‌کند.
- تمدید مهلت کوتاژها: بانک مرکزی و وزارت صمت مسئول بررسی و افزایش مهلت استفاده از کوتاژها (مثلاً به ۲۴ یا ۳۰ ماه) یا تعلیق موقت این محدودیت تا بازگشت ثبات لجستیکی.

۶-۱۳- لزوم کاهش هزینه‌ها و قیمت تمام‌شده محصول در جهت رقابت‌پذیری و مبارزه با قاچاق

- استمرار وضعیت فعلی شامل محدودیت عرضه مواد اولیه، کاهش تولید، کمبود مواد اولیه و موانع ارزی افزایش فاکتورهای قیمت تمام‌شده به افزایش محسوس هزینه تمام‌شده محصولات نساجی در بازار داخلی منجر شده است. در نتیجه، قیمت نهایی محصولات رشد می‌کند، قدرت خرید مصرف‌کننده کاهش می‌یابد و تقاضا برای کالاهای غیرضروری (از جمله پوشاک) ضعیف‌تر می‌شود. از سوی دیگر، این افزایش هزینه‌ها و نوسانات قیمتی باعث می‌شود تولیدکنندگان داخلی در رقابت با رقبای خارجی از نظر رقابت‌پذیری و ثبات عرضه دچار مشکل شوند.
- در این میان، مسئله مهم‌تر آن است که قاچاق معمولاً محصول کمبود و بی‌ثباتی بازار است.

این وضعیت دو اثر همزمان دارد:

کاهش صادرات: افزایش غیرقابل پیش‌بینی قیمت تمام‌شده داخلی، رقابت‌پذیری صادراتی تولیدکنندگان را تضعیف می‌کند و امکان عرضه با قیمت و شرایط رقابتی در بازارهای خارجی را کاهش می‌دهد.

افزایش انگیزه ورود کالای آماده (قاچاق): در شرایطی که قیمت کالای نهایی بالا می‌رود و مسیر تأمین داخلی دچار وقفه می‌شود، واردات غیررسمی پارچه و پوشاک آماده می‌تواند از منظر اقتصادی نسبت به تولید داخلی صرفه بیشتری پیدا کند؛ بنابراین، ریسک و جذابیت قاچاق افزایش یافته و ورود کالاهای غیرقانونی بیشتر می‌شود.

به این ترتیب، کمبود مواد اولیه و بالا رفتن قیمت‌ها نه تنها بازار داخلی را دچار التهاب می‌کند، بلکه به صورت مستقیم به تضعیف تولید و کاهش صادرات می‌انجامد.

راه حل های پیشنهادی

- مدیریت بازار و جلوگیری از قاچاق: وزارت صمت، ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز و نیروی انتظامی باید با نظارت دقیق بر بازار، رصد مسیرهای توزیع، کنترل نوسانات غیرمعارف قیمت و برخورد هدفمند با شبکه‌های قاچاق، مانع از رشد قیمت و گرایش به ورود غیررسمی شوند.
- حمایت از تولید و صادرات: دولت و وزارت صمت با ارائه تسهیلات حمایتی، پرداخت به موقع یارانه صادراتی (در صورت وجود)، رفع موانع تولید و تسهیل تأمین مواد اولیه، باید زمینه استمرار تولید و ثبات عرضه را فراهم کنند تا حلقه:

«کمبود ← افزایش قیمت ← کاهش صادرات ← جذابیت قاچاق»

قطع شود.

۶-۱۴- مشارکت بیشتر بخش خصوصی در نظام حکمرانی

در شرایطی که پیچیدگی‌های ساختاری اقتصاد کشور، تاب‌آوری تولید را با آزمون‌های دشواری روبرو کرده است، بازتعریف رابطه دولت و بخش خصوصی فراتر از تعاملات سنتی، به ضرورتی راهبردی بدل شده است. واقعیت این است که نظام‌های اقتصادی موفق در جهان، گذار از مدل «حکمرانی دستوری» به «حکمرانی مشارکتی» را کلید اصلی برون‌رفت از بحران‌ها و تثبیت مسیر توسعه می‌دانند. در این الگو، بخش خصوصی نه به عنوان مجموعه‌ای منفعل در حاشیه اقتصاد، بلکه به مثابه رکن اصلی تولید و دانش‌آفرینی، باید در متن نظام تصمیم‌سازی جای گیرد.

مشارکت واقعی بخش خصوصی در حکمرانی، به معنای بهره‌گیری از تجربه عمیق و اشراف میدانی فعالان اقتصادی برای پیش‌بینی بحران‌ها و تدوین راهکارهای اجرایی است. هنگامی که سیاست‌گذار، بسترهای تصمیم‌گیری را به روی نمایندگان بخش خصوصی می‌گشاید، نه تنها هزینه‌های اجرای سیاست‌های غلط را کاهش می‌دهد، بلکه با ایجاد «اجماع عمومی» میان حاکمیت و فعالان اقتصادی، فضای بی‌اعتمادی و نااطمینانی را به فضایی پیش‌بینی‌پذیر بدل می‌کند. در نهایت، حکمرانی مشارکتی به معنای کوچک‌سازی نقش دولت در تصدی‌گری و همزمان، قدرتمندسازی نقش دولت در نظارت و تسهیل‌گری است. تحقق این هدف مستلزم آن است که حاکمیت، دانش فنی و ظرفیت‌های تحلیل‌گری بخش خصوصی را به عنوان مکمل حکمرانی بپذیرد. تنها در این صورت است که می‌توان امید داشت سیاست‌های اقتصادی از چارچوب‌های تئوریک خارج شده و در بستر واقعی بازار، به نتایج ملموس، ارتقای تولید و حفظ منافع ملی منجر شوند.

۶-۱۵- راه اندازی خطوط تولید تندگویان و پلی اکریل اصفهان

احیای خطوط تولید مجتمع تندگویان و پلی اکریل اصفهان یک ضرورت راهبردی برای زنجیره تأمین صنایع نساجی و پتروشیمی کشور است. این واحدها به دلیل نقش کلیدی در تأمین مواد اولیه داخلی، در شرایط جنگی از درجه بالایی از اهمیت برخوردارند. هر گونه توقف یا نقص در تولید این مجتمع‌ها، زنجیره تأمین صنایع پایین دستی را با بحران مواجه خواهد کرد. بنابراین راه اندازی مجدد و پایدارسازی خطوط تولید آنها باید در اولویت فوری برنامه‌های وزارت صمت و نهادهای ذی ربط قرار گیرد.

۶-۱۶- حل مشکل کانتینرهای معطل مانده در بندر جبل علی

انباشت کانتینرهای مواد اولیه و کالاهای صنعتی در بندر جبل علی، زنگ خطری جدی برای تداوم تولید کشور است. این مسئله ریشه در مسائل حقوقی، حمل و نقلی و ترتیبات بانکی دارد که خارج از توان یک بنگاه اقتصادی قابل حل نیست. لازم است وزارت امور خارجه با رایزنی دیپلماتیک، قرارگاه خاتم الانبیا با قدرت لجستیکی و وزارت صمت با پیگیری‌های اجرایی، به صورت هماهنگ و فشرده، فرآیند ترخیص و ترانزیت این محموله‌ها را تسریع کنند. هر روز توقف این کالاها، معادل توقف بخشی از خطوط تولید داخل است.

۶-۱۷- کاهش هزینه‌های سربار متأثر از شرایط جنگی

شرایط جنگی به صورت خودکار هزینه‌های پنهانی را بر زنجیره تأمین تحمیل کرده است که از جمله می‌توان به اضافه‌پرداخت‌های هلال احمر در گمرکات، هزینه‌های تحمیلی از سوی کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و دموارژهای ناشی از معطلی بار اشاره کرد. این هزینه‌های سربار، قدرت رقابت پذیری تولیدکننده داخلی را به شدت کاهش می‌دهد. ضروری است دولت با اتخاذ بسته‌های حمایتی مشخص، این هزینه‌های اضافی را شناسایی و جبران کرده یا از محل مشوق‌های تجاری، آنها را کاهش دهد.

۶-۱۸- تسریع در تأمین ارز واحدهای دارای تخصیص

برخی واحدهای تولیدی با وجود طی کردن فرآیند تخصیص ارز و تأمین ریالی، همچنان در دریافت ارز بلا تکلیف مانده‌اند. این تأخیر، برنامه‌ریزی تولید را مختل کرده و عملاً اعتبار پیش‌بینی‌پذیری را در نظام ارزی مخدوش ساخته است. بانک مرکزی باید نسبت به تعیین تکلیف فوری این تعهدات اقدام کرده و با اولویت‌بندی واحدهای تولیدی فعال، نسبت به تأمین ارز آنها در کوتاه‌ترین زمان ممکن اقدام نماید.

۶-۱۹- تسریع و تسهیل رفع تعهد ارزی صادرکنندگان

رفع تعهد ارزی به یکی از چالش‌های اصلی صادرکنندگان تبدیل شده است. ضروری است بانک مرکزی و وزارت صمت ضمن هماهنگی سامانه‌های مرتبط (نظیر سامانه جامع تجارت و نیما)، نسبت به تعیین تکلیف تعهدات سنوات گذشته از طریق مصالحه ریالی و روش‌های جایگزین اقدام کنند. هر گونه تسهیل در این فرآیند، انگیزه صادرات را افزایش داده و چرخه بازگشت ارز را تسریع می‌بخشد.

۶-۲۰- صدور مجوز محیط زیست برای واردات پرک

واردات پرک (ضایعات پلاستیکی فرآوری شده) به عنوان یکی از مواد اولیه مکمل در صنایع پلیمری و نساجی، نیازمند تسهیل فرآیندهای زیست محیطی است. سازمان حفاظت محیط زیست باید ضمن رعایت استانداردهای فنی، نسبت به صدور مجوزهای لازم با رویکرد تسهیل گرانه و متناسب با نیاز صنعت اقدام کند. توقف یا تأخیر غیرضروری در این مجوزها، تولید واحدهای مصرف کننده پرک را با چالش جدی مواجه می سازد.

۶-۲۱- تسریع در ثبت سفارش و تخصیص ارز قطعات و لوازم یدکی

قطعات و لوازم یدکی خطوط تولید، نقشی حیاتی در تداوم فعالیت واحدهای صنعتی دارند. توقف یک خط تولید به دلیل نبود یک قطعه ساده، خسارتی چندصدبرابر بیشتر از ارزش آن قطعه به اقتصاد ملی وارد می کند. لذا ثبت سفارش و تخصیص ارز این اقلام باید در اولویت بالاتری نسبت به کالاهای مصرفی قرار گیرد و فرآیند آن با حداقل تشریفات اداری انجام شود.

۶-۲۲- توجه به تشخیص ۹۰ درصدی و یا ۱۰۰ درصدی برای اقلام ضروری

منظور از تشخیص ۹۰ / ۱۰ یا ۱۰۰٪ اقلام ضروری، ضرورت اولویت بندی دقیق کالاهای اساسی خط تولید است. اقلامی که مستقیماً در فرآیند تولید نقش دارند باید با تسهیلات کامل و بدون تشریفات زائد، از مسیر سبز گمرکی عبور کنند. این رویکرد، هزینه فرصت تأخیر در ترخیص را کاهش داده و از توقف خطوط جلوگیری می کند.

۶-۲۳- اجرایی سازی مصوبات ستادهای تسهیل و بسته های حمایتی دولت از جنگ

یکی از مهم ترین موانع بهبود محیط کسب و کار، فاصله میان تصویب و اجرای مصوبات است. ستادهای تسهیل و بسته های حمایتی ابلاغ شده مرتبط با شرایط جنگی، باید توسط دستگاه های اجرایی با جدیت و ضمانت اجرایی پیگیری شوند. عدم اجرای به موقع این مصوبات، اعتماد بخش خصوصی به کارآمدی تصمیم گیری های حاکمیتی را کاهش داده و اثر بحران را تشدید می کند.

۶-۲۴- شفاف سازی اطلاعات با حفظ محرمانگی برای برنامه ریزی بخش خصوصی

بخش خصوصی برای برنامه ریزی تولید، تأمین مواد اولیه و مدیریت ریسک، نیازمند دسترسی به اطلاعات دقیق از وضعیت ذخایر ارزی، موجودی کالاهای اساسی، آمار تولید و پیش بینی های اقتصادی است. اگرچه ملاحظات امنیتی در شرایط جنگی اهمیت دارد، اما شفاف سازی هدفمند اطلاعات در چارچوب های محرمانگی تعریف شده، می تواند بخش خصوصی را از تصمیم گیری در فضای تاریک و پریسک خارج کند و تاب آوری اقتصادی را افزایش دهد.

۶-۲۵- تأمین اعتبار برای انرژی های تجدیدپذیر واحدهای تولیدی

وابستگی واحدهای تولیدی به شبکه سراسری برق و گاز در شرایط جنگی به یک آسیب پذیری راهبردی تبدیل می شود. سرمایه گذاری در انرژی های تجدیدپذیر (خورشیدی، بادی و...) برای واحدهای صنعتی، نه یک انتخاب بلندمدت، بلکه یک ضرورت فوری برای پایداری تولید در شرایط قطعی و محدودیت های احتمالی است. دولت باید با ارائه تسهیلات ارزان قیمت و مشوق های مالیاتی، سرمایه گذاری در این حوزه را تسریع کند.

۶-۲۶- لزوم توجه واحدهای تولیدی به استراتژی‌های بقا در شرایط عدم قطعیت

در شرایط جنگی، مدل‌های سنتی کسب‌وکار که مبتنی بر حداکثرسازی سود هستند، کارایی خود را از دست می‌دهند. واحدهای تولیدی باید رویکرد خود را از «سودآوری حداکثری» به «بقا و پایداری» تغییر دهند. ترسیم نقشه نیازهای سال جاری با رویکرد محافظه‌کارانه، شناسایی تأمین‌کنندگان جایگزین، مدیریت نقدینگی با سناریوهای بدبینانه، و طراحی استراتژی بحران از جمله اقداماتی است که هر واحد تولیدی باید برای عبور از این شرایط در دستور کار خود قرار دهد.

۶-۲۷- بیمه شرایط جنگی

یکی از خلأهای جدی در شرایط کنونی، نبود پوشش بیمه‌ای مناسب برای ریسک‌های ناشی از جنگ، اعم از خسارت به تأسیسات، کالا در مسیر حمل و توقف خط تولید است. بیمه مرکزی و شرکت‌های بیمه‌گر موظفند با طراحی بسته‌های بیمه‌ای ویژه شرایط جنگی، امنیت سرمایه‌گذاری و تولید را تضمین کنند. نبود این پوشش، عملاً ریسک تولید را به سطوح غیرقابل تحملی افزایش می‌دهد.

۶-۲۸- واحدهای خسارت‌دیده از جنگ

واحدهای تولیدی که مستقیماً در نتیجه حملات یا شرایط جنگی دچار خسارت شده‌اند، نیازمند حمایت فوری و همه‌جانبه دولت هستند. شناسایی دقیق میزان خسارت، پرداخت سریع غرامت، تأمین تسهیلات بازسازی و اعطای معافیت‌های مالیاتی و بیمه‌ای برای دوره بازسازی، از جمله اقدامات ضروری است. بازگرداندن سریع این واحدها به چرخه تولید، اولویت ملی محسوب می‌شود.

۶-۲۹- نقش بازار و کانال توزیع در حمایت از تولید داخل

حمایت از تولید داخل تنها با تقویت بنگاه‌های تولیدی محقق نمی‌شود، بلکه نیازمند طراحی و مدیریت هوشمندانه کانال‌های توزیع است. تولیدکننده باید از مسیر شفاف و کارآمدی برای رساندن کالا به مصرف‌کننده نهایی برخوردار باشد. در شرایط جنگی، اختلال در زنجیره توزیع می‌تواند به اندازه اختلال در تولید مخرب باشد. دولت باید با پایش و تنظیم‌گری هوشمند، ضمن جلوگیری از احتکار و گران‌فروشی، کانال‌های توزیع را برای حمایت از تولیدکننده داخلی بهینه‌سازی کند.

۶-۳۰- کارآمدسازی سامانه‌ها و رویه‌های موجود متناسب با شرایط جنگی

سامانه‌های تجاری و اداری کشور (نظیر سامانه جامع تجارت، گمرک، ثبت سفارش و تخصیص ارز) عمدتاً برای شرایط عادی طراحی شده‌اند و در شرایط بحرانی، خود به مانعی برای سرعت عمل تبدیل می‌شوند. لازم است این سامانه‌ها با رویکرد «حداقل داده، حداکثر سرعت» بازطراحی یا به‌روزرسانی شوند. حذف اعلام‌های غیرضروری، کاهش لایه‌های تأیید و ایجاد مسیرهای سبز اضطراری، از جمله اقدامات فوری برای کارآمدسازی رویه‌های موجود است.

جمع‌بندی نهایی:

در مجموع، تشدید تورم و شرایط بحرانی، فشار مستقیمی بر الگوی مصرف خانوار و به‌ویژه بر صنعت نساجی و پوشاک وارد کرده است؛ بنابراین عبور از این وضعیت، بدون تصمیم‌سازی مبتنی بر داده، شفافیت آماری و هماهنگی بین‌نهادی ممکن نخواهد بود. در این شرایط، نخستین گام آن است که با جمع‌آوری اطلاعات دقیق، به‌روز و شفاف از وضعیت تولید، فروش، موجودی، اشتغال، هزینه مواد اولیه، زنجیره تأمین و ظرفیت عملیاتی واحدها، تصویری واقعی از شرایط به دست آید تا مبنای طراحی مداخلات حمایتی قرار گیرد.

بر این اساس، لازم است آمار تولید و عملیات سازمانی واحدها به‌صورت منظم احصا و پایش شود تا بسته‌های حمایتی نه به‌صورت کلی و یکسان، بلکه هدفمند، منصفانه و متناسب با شرایط واقعی هر واحد تدوین شوند. در طراحی این بسته‌ها باید اصل انصاف، اخلاق حرفه‌ای، حفظ اشتغال، پایداری تولید و جلوگیری از غلبه منافع شخصی و بخشی بر منافع جمعی صنعت مورد توجه قرار گیرد. به بیان دیگر، حمایت باید به‌گونه‌ای تعریف شود که هم از واحدهای آسیب‌پذیر صیانت کند و هم مانع از انحراف منابع، رانت و تصمیم‌گیری‌های غیرشفاف شود. هم‌زمان، ضروری است با در نظر گرفتن سناریوهای خوش‌بینانه و بدبینانه درباره تورم، دسترسی به مواد اولیه، قدرت خرید خانوار، وضعیت بازار و اختلالات احتمالی در زنجیره تأمین، یک نقشه راه یک‌ساله برای صنعت تدوین شود. این نقشه راه باید شامل اولویت‌های اجرایی، زمان‌بندی اقدامات، شاخص‌های ارزیابی، نحوه تخصیص حمایت‌ها، برنامه حفظ تولید و اشتغال، و سازوکار بازبینی دوره‌ای باشد تا امکان واکنش سریع به تحولات پیش‌بینی نشده نیز فراهم شود.

برای تحقق این هدف، همکاری نزدیک با مجموعه‌ای از نهادهای سیاست‌گذار، اجرایی، آماری و صنفی ضروری است، از جمله:

- وزارت صنعت، معدن و تجارت برای سیاست‌گذاری صنعتی، تنظیم بازار و حمایت از تولید
- وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان امور مالیاتی برای طراحی مشوق‌ها، امهال‌ها و تسهیلات مالی
- بانک مرکزی و شبکه بانکی برای تأمین سرمایه در گردش و تسهیل دسترسی به منابع مالی
- مرکز آمار ایران برای دسترسی به داده‌های دقیق تورم، مصرف و تولید
- گمرک جمهوری اسلامی ایران برای رصد واردات مواد اولیه، ماشین‌آلات و کالاهای واسطه‌ای
- اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق اصناف برای انتقال مسائل میدانی و هماهنگی با فعالان اقتصادی
- تشکلهای اتحادیه‌ها و انجمن‌های تخصصی صنعت نساجی، پوشاک و کفش برای احصای مسائل واقعی بنگاه‌ها
- سازمان تأمین اجتماعی برای تصمیم‌گیری درباره بیمه، اشتغال و حمایت از نیروی کار
- سازمان برنامه و بودجه برای تأمین منابع و طراحی سازوکارهای حمایتی با مشارکت استانداری‌ها، شرکت شهرک‌های صنعتی و نهادهای پشتیبان تولید برای اجرای منطقه‌ای و عملیاتی برنامه‌ها

تصمیم‌سازی مبتنی بر داده

- جمع‌آوری اطلاعات دقیق و به‌روز از تولید، فروش، موجودی، اشتغال، هزینه مواد اولیه، زنجیره تأمین و ظرفیت عملیاتی واحدها، مبنای مداخلات حمایتی

طراحی بسته‌های حمایتی هدفمند

- آمار به‌صورت منظم احصا و پایش شود
- بسته‌های حمایتی هدفمند، منصفانه و متناسب با شرایط واقعی هر واحد تدوین شوند
- با رعایت انصاف، اخلاق حرفه‌ای، حفظ اشتغال، پایداری تولید و جلوگیری از رانت و منافع شخصی

تدوین نقشه راه یک‌ساله صنعت

- با در نظر گرفتن سناریوهای خوش‌بینانه و بدبینانه درباره تورم، دسترسی به مواد اولیه، قدرت خرید خانوار، وضعیت بازار و اختلالات زنجیره تأمین شامل اولویت‌ها، زمان‌بندی اقدامات، شاخص‌های ارزیابی، نحوه تخصیص حمایت‌ها و بازبینی دوره‌ای

اصول کلیدی در حمایت

صیانت از واحدهای آسیب‌پذیر

حفظ اشتغال و پایداری تولید

انصاف و اخلاق حرفه‌ای

جلوگیری از انحراف منابع، رانت و تصمیم‌گیری‌های غیرشفاف

همکاری نزدیک با نهادهای سیاست‌گذار، اجرایی، آماری و صنفی

• بانک مرکزی و شبکه بانکی برای تأمین سرمایه در گردش و تسهیل دسترسی به منابع مالی

• گمرک جمهوری اسلامی ایران برای رصد واردات مواد اولیه، ماشین‌آلات و کالاهای واسطه‌ای

• تشکلهای اتحادیه‌ها و انجمن‌های تخصصی صنعت نساجی، پوشاک و کفش برای احصای مسائل واقعی بنگاه‌ها

• سازمان برنامه و بودجه برای تأمین منابع و طراحی سازوکارهای حمایتی

• وزارت صنعت، معدن و تجارت برای سیاست‌گذاری صنعتی، تنظیم بازار و حمایت از تولید

• وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان امور مالیاتی برای طراحی مشوق‌ها، امهال‌ها و تسهیلات مالی

• مرکز آمار ایران برای دسترسی به داده‌های دقیق تورم، مصرف و تولید

• اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و اتاق اصناف برای انتقال مسائل میدانی و هماهنگی با فعالان اقتصادی

• سازمان تأمین اجتماعی برای تصمیم‌گیری درباره بیمه، اشتغال و حمایت از نیروی کار

پیشنهاد

تشکیل ستاد مشترک پایداری تولید و مدیریت منابع در شرایط جنگی

با مشارکت بخش خصوصی و با حضور و مشارکت ذینفعان

حذف قوانین و مقررات
مزاحم و مغل تولید
و یا اخذ مصوبات مورد نیاز

ارائه راه‌حل‌های مناسب
در جهت مدیریت و برنامه‌ریزی
و حل مسائل در زمان مناسب

تامین مواد اولیه
و حفظ روند تولید و اشتغال

اولویت‌بندی
مسائل و مشکلات

شناسایی و پایش
چالش‌ها

در جهت تسهیل در فضای کسب و کار و عبور از شرایط
بی‌ثبات، پیش‌بینی‌ناپذیر و بحرانی فعلی

و در پایان پیشنهاد تشکیل ستاد مشترک پایداری تولید و مدیریت منابع در شرایط جنگی با مشارکت بخش خصوصی و با حضور و مشارکت ذینفعان در جهت شناسایی و پایش چالش‌ها و اولویت‌بندی مسائل و مشکلات تامین مواد اولیه و حفظ روند تولید و اشتغال در دوران بحران و ارائه راه‌حل‌های مناسب در جهت مدیریت و برنامه‌ریزی و حل مسائل در زمان مناسب از طریق حذف قوانین و مقررات مزاحم و مغل تولید و یا اخذ مصوبات مورد نیاز در جهت تسهیل در فضای کسب و کار می‌تواند راهگشای عبور از شرایط بی‌ثبات، پیش‌بینی‌ناپذیر و بحرانی فعلی باشد.